

8586

Görüşler

No: 3802

ADANA HALKEVİ

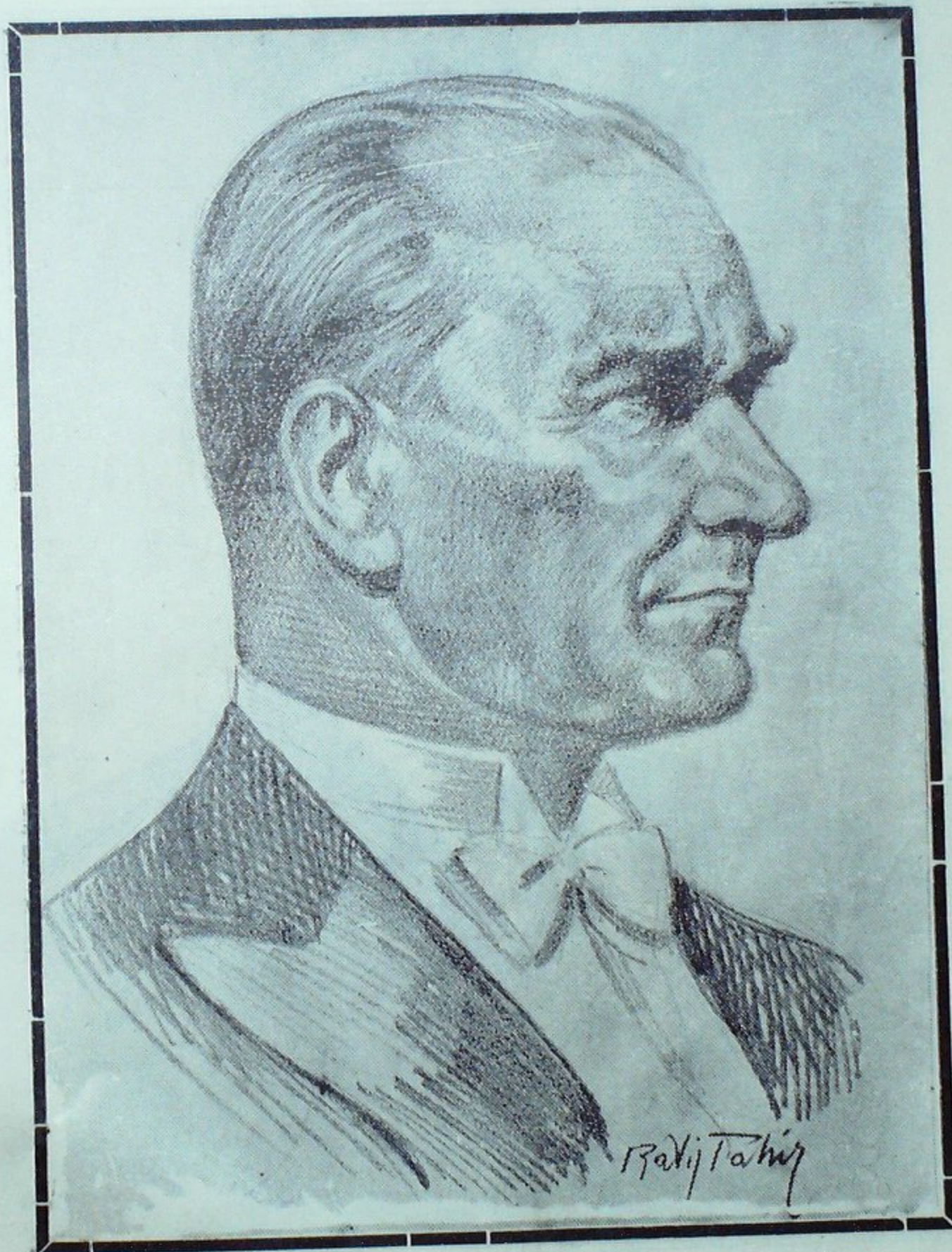
4

Ocak 1946

1946

Sayı 25 38

YAYINLAMA

Görüşler

ADANA HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

CİLT : 9

Ş Ü B A T 1946

Sayı 85 - 86

HALKEVLERİNİN

14 ÜNCÜ YILI

Gelecek nesiller Türk inkılâp tarihini tetkik ettikleri zaman, Cumhuriyet Halk Partisinin büyük inkılâbımıza nasıl başlamış ve nasıl başarmış bir parti olduğunu görerek onun bu hizmetleri karşısında derin bir saygı ve hayranlık hissi duyacaklarına hiç şüphe yoktur. Dünya tarihini dünkü ve bugünkü olaylarla inceleyecek olursak, birçok memleketlerde milli ödevlerle ortaya çıkmış birçok siyasî partiler görürüz. Fakat tereddüt etmeden iddia edebiliriz ki; hiçbir memlekette ve hiç bir millette yaşamış ve yaşamakta olan partiler içinde Cumhuriyet Halk partisinin başarılı, köklü ve inkılâpçı eserlerini müşahede etmek imkânı yok gibidir. Bu bakımdan Türk Milletinin hayatında Cumhuriyet Halk Partisi yalnız bir parti olarak değil, milli, içtimai ve siyasî büyük bir müessesese şeklinde ortaya çıkmış ve bugüne kadar da Türk Milletini bir küll halinde kayıtlı veya kayıtsız olarak kendi camiası içinde saymış bir parti zihniyetinin ve organizasyonunun çok üstünde bir varlık olarak yaşayacaktır. Onun için Cumhuriyet Halk Partisinin tarihini ve statüsünü tetkik edenlerin onu yalnız bir siyasî parti şeklinde ve mânasında anlamalarına imkân yoktur. Ve olamaz da.. İşte bunun en açık bir misalini de Cumhuriyet Halk Partisinin bir kültür ve sosyal şubesi olan Halkevleri ve Halkodaları teşkil etmektedir. Dünyanın hangi memleketinde ve hangi milletin siyasî bir partisinde bu şekilde bir kültür ve sosyal müesseseye tesadüf etmek kabildir? Hemen hiçbir memlekette ve hiçbir parti içinde..

İşte bugün Ondördüncü Yılı kutladığımız Hal-

kevleri Yıldönümünde memleketimizin her tarafına yayılmış olan bu kıymetli müessesenin sayısı her yıl biraz daha çoğalmaktadır. Tabiatile yıllar geçtikçe ve imkânlar müsaade ettikçe bu miktar daha da artacak ve artacaktır. Çünkü; Halkevleri ve Halkodaları bu memleketin kültür ve sosyal hayatı bakımından çok büyük bir ihtiyaca cevap vermektedirler. Bu suretle şehirlerden ilçelere, ilçelerden bucaklara ve bucaklardan köylere doğru yayılan Halkevleri ve Halkodaları yurdumuzun her tarafında Milli kültürün neşrine vasıtalık etmekte ve bu kültür yuvaları, Milletimizin manevî yükselmesine büyük bir yardımcı olmaktadır. Bu suretle Halkevleri çeşitli çalışma komiteleri ve kolları ile bilhassa Kültür sahasında şehirle köyü anlaştırmak ve kaynaştırmak bakımından önemli bir rol oynamakta ve sosyal yardım işlerinde köye ve köylüye değerli bir rehberlik yapmaktadırlar.

Bu itibarla Halkevlerinde ve Halkodalarında hiç bir maddî düşüncesi ve maksadı olmadan vazife almış olan yurddaşların bu çalışma tarzlarını takdir etmek kadar vicdanî bir borç tasavvur edilemez. Çünkü; Halkevlerinin herhangi bir komitesinde fabri olarak vazifelenmiş bir yurddaşın bu hareketi sırf memleket sevgisinden ve yurt hizmetinden başka bir şey değildir.

Onun için bugün bu kutsal ve ulvî vazifenin bir yıllık ferahlı ve gururlu bayramını yapan ve bir ölkü etrafında toplanmış ve inanmış bulunan Halkevleri ve Halkodaları mensuplarını Millet ve Yurt hayatında göstermiş oldukları büyük ve tarihî çalışmalarından ve hizmetlerinden dolayı ne kadar tebrik etsek gene az olur.

— YAZAN —
Cavit ORAL
Seyhan Millet Vekili

HALKEVLERİ

14 YAŞINDA

Yazan : SAİT TORAMAN

Bundan 14 sene evvel kurulan Halkevleri bu kısa süre içinde hedefine hayli yaklaşmış bulunuyor. Bugün sayıları binleri geçen Halkevlerinin sayısız başarılarını anlatmak için ciltler yazmak lâzım-gelmektedir.

Halkevlerinin amacı gayet açıktır :

1. Aydınları bilim, millet ve sanat dâvaları için

Halkevi çatısı altında toplamak, onların çalışmalarını desteklemek, imkânlar hazırlamak, istidatları keşif ve teşvik ederek gelişmelerini sağlamak.

2. Bu ülkücü aydınlar vasıtasıyla köyde, şehirde asrın gi-dişine ayak uyduramayan halk topluluklarını aydınlatmak ve yükseltmek.

Görülüyor ki, Türk genci, Halkevlerinde evvelâ kendini yetiştirecek sonra geri kalmış olan yurttaşlarına el uzatmak gibi aydın bir insanı tam manasile tatmin eden bir imkânla karşı karşıyadır.

Her Türk, bir taraftan istidatlı bulunduğu sahada kendini yetiştirecek diğer taraftan da bütün varlığıyla bağlı bulunduğu yurduna ve kitaplarına hizmet etmek imkânlarını bulacaktır.

Zaten aydın olmak da bu değil midir? Bir Sokrat gibi evvelâ kendi kusurlarından sıyrılmaya sonra da milletin kalkınmasına çalışmayan insana münever demeğe kimin dili varır ki.

Memnunlukla görüyoruz ki; Halkevleri çok kısa bir zamanda yurdun dört bucağına kök salmış bir ülkü ağacı halinde aydınları feyizli gölgesinde toplamış bulunmaktadır.

Şehir, köy, kasaba nereye giderseniz gidiniz vardığınız yerin en modern en temiz yapısı olarak Halkevinin görürsünüz.

Halkevi bir ışık kaynağı gibi etrafını aydınlatmakta, idealist vatandaşlar yurt için çalışmanın son-

suz zevki içinde bu ışığın etrafında dönen pervaneler gibi kaynaşmaktadırlar.

Halka yayına faydalı olmak isteyenler ne riyyat şubesinde bütün imkân ve vasıtaları bulmaktadırlar.

Bugün Halkevlerinin bulup yetiştirdiği genç istidatların sayısı şimdiden yüzleri aşmış bulunmaktadır.

Güzel Sanatlar ve Temsil kolları Tiyatro ve sanat yolile halkındırmakta ve sanat terbiyesinin ilk tohumlarını saçmaktadırlar.

Sosyal yardım kolları fakir halkın binbir derdine deva bulmağa, çalışmakta hergün yüzlerce vatandaşın ıstırabını dindirmektedir.

Her şehir ve kasabada yayınlanan dergiler üslup ve bilim bakımından bundan otuz sene evvel payitahtta yayınlanan ve sayıları üçü beşi geçmiyen mecmualardan şüphesiz çok olgun bir durumdadır. Halkevleri bibliyografyası şimdiden kalın bir cilt teşkil etmektedir.

Yalnız bu cihetin incelenmesi kültür yolunda tam bir gelişme içinde bulunduğumuzu ispat edecek kuvvet ve önemdedir.

Bence Halkevleri yarının kâşiflerini, müciclerini, dâhilerini yetiştirecek bir Üniversite olmaktan ziyade milletçe kalkınmayı sağlıyan Türkün ileri Yurt, ileri Ulus dâvasını gerçekleştirecek, idealist aydınlar yetiştiren milli bir kurumumuzdur. Eğer bu dünyada hür ve mesut yaşamak istiyorsak her türlü gerilikten silkinmeğe mecburuz.

Ve eğer bu millet ve vatan bir şeyler borçlu olduğumuzu kabul ediyorsak, kendi gücümüz dahilinde, bu borcu ödemeğe çalışmalıyız.

Bir ailede nasıl büyükler küçüklerin elinden tutarak ilerlerse bir memlekette de aydınlar yığınlara yol göstererek yükselirler. Gençler ve aydınlar Halkevi çatısı altında halk için birleşelim.

HALKEVLERİ

Bütün Yurda kök salan bir ulu ağaç gibi,
14 yıl önce bugün kuruldu Halkevleri.
Uğrunda can verilen bir kutsal amaç gibi,
Tutuşturdu ruhlarda sönmeyen alevleri!

Ülkü kahramanları başbaşa verir burda,
Bilgi bir ışık gibi saçılır bütün yurda,
Can vermeye hazırsın yurt için bu uğurda,
Bir ülkü ocağıdır gençliğe Halkevleri!

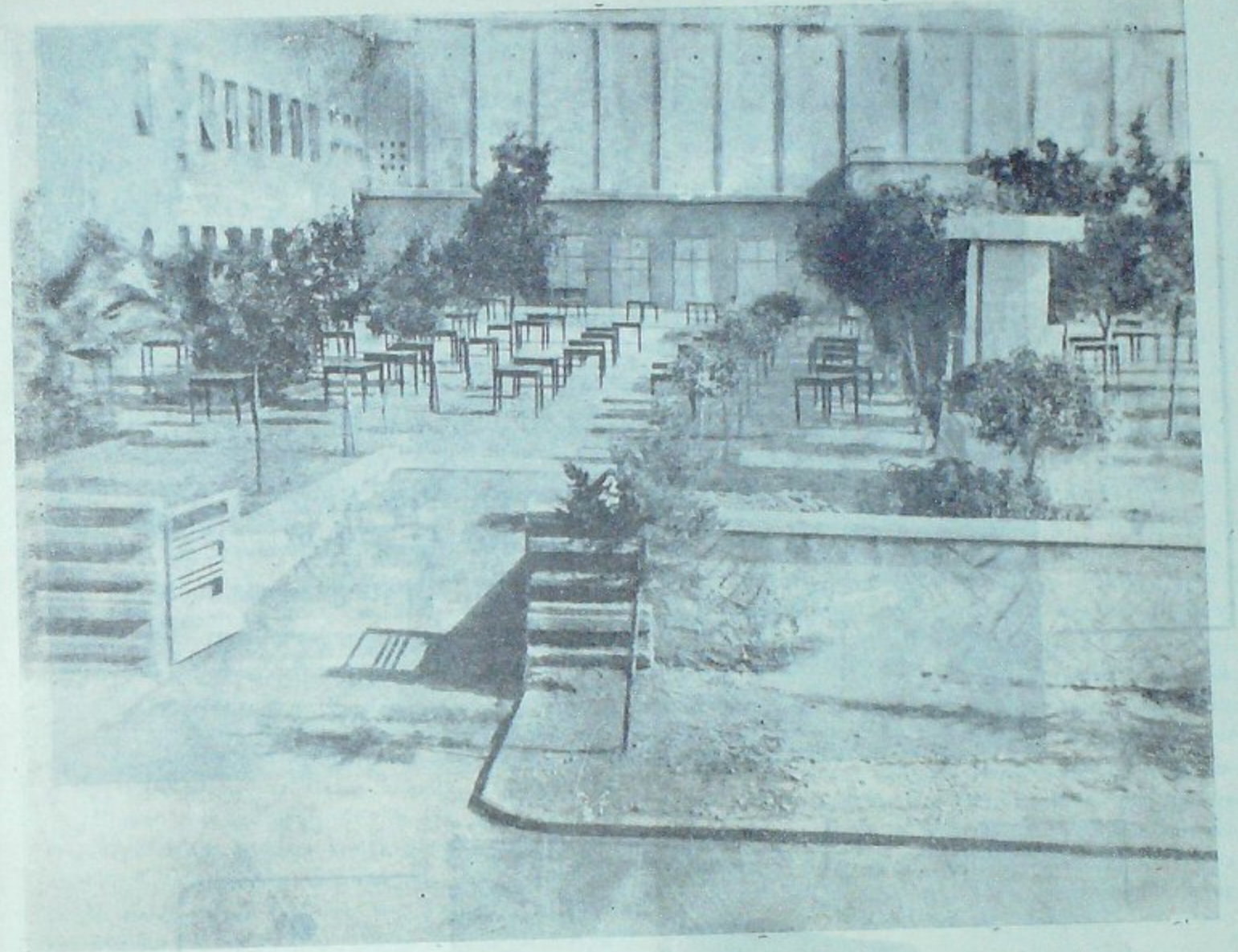
Aydın bir yurttaş demek aydınlatan demektir;
Dağlar denizler gibi gök de vatan demektir;
Türk genci, Halkevleri Ulu Atan demektir;
Emrinde ve izinde Ülküye ereceğiz!

Bir insan ne isterse müzik, resim ve spor,
Tarih Müze Köyculük, Keman, Mandolin, dekor,
Hepsi bizi bekliyor; Dil Edebiyat Folklor,
Bilgi bahçelerinden demetler dereceğiz.

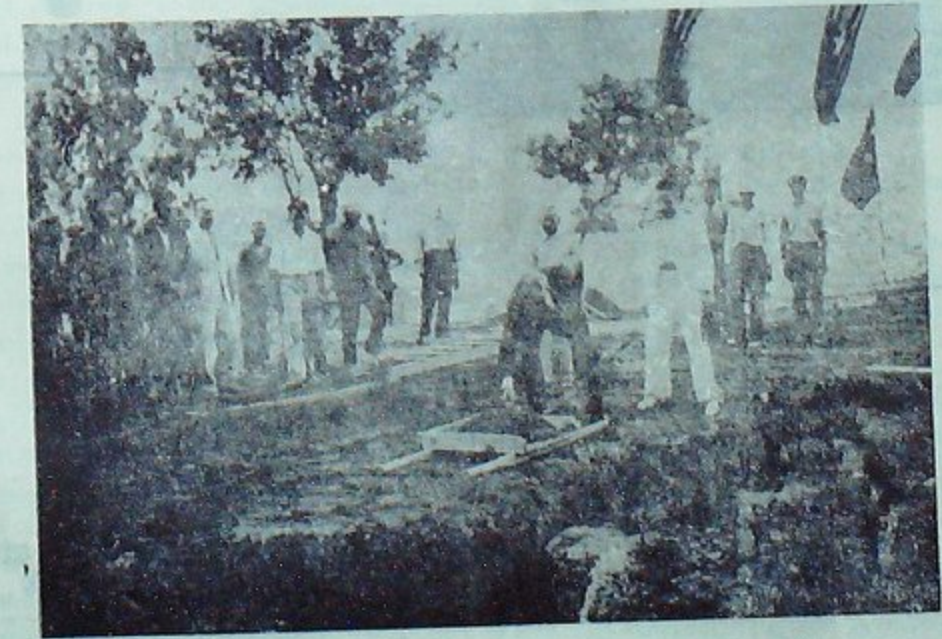
Halkevleri bir kovan gençlik bal anıları,
Sanat çiçeklerinden, petekler öreceğiz,
Her kolu her yurtdaşa açık ülkü pınarı,
Kıp te ölmezliğin sırrına ereceğiz!

Ertip bir potada benlik duygularını,
Cennete çevirelim Şehitler diyarını,
Ancak bu hisle doğar yurdun mutlu yarını,
Türkü yine en önde, en başta göreceğiz!..

İsmet TÜRKÖZ

Halkevi Bahçesi Öğle Görünüşü

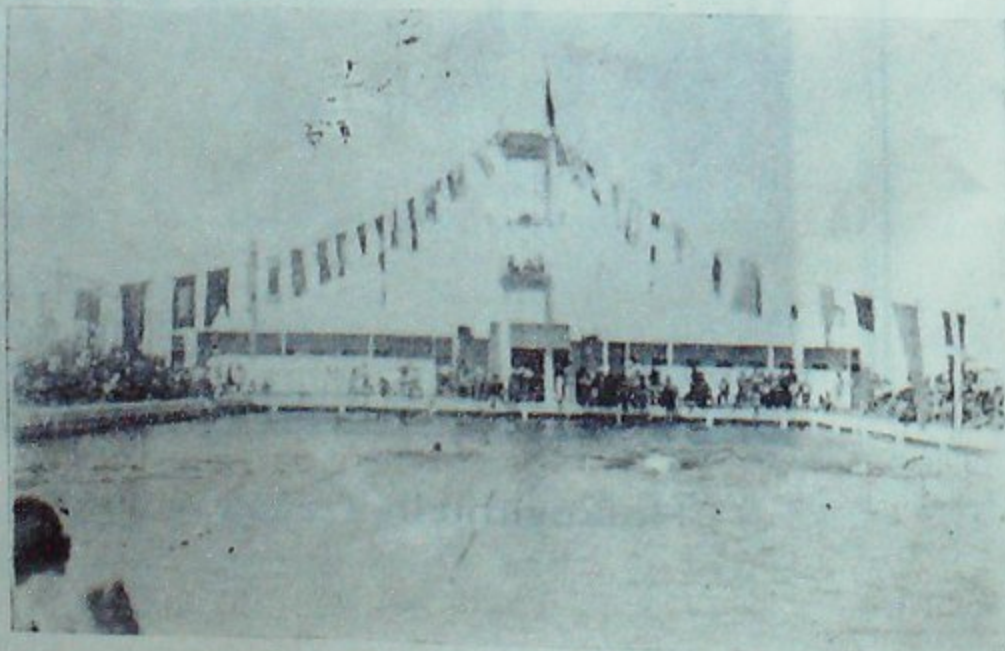
Halkevimizin Temeli Atılırken

▲
ULUS
PARKINDA
BİR HAVUZ

●
BARAJDA
BİR
KAYIK

▼
YÜZME
HAVUZU

EDEBİ BAHİSLER

ROMAN HAKKINDA

Yazan : Hüsnü Mengenli
Lise Öğretmenlerinden

Böyle iddialı bir başlık taşıyan yazıda okuyucunun neler arayacağını bir okuyucu sıfatıyla ben de tahmin ediyorum. Ve kendisini tatmin edebileceğimi pek de zannetmiyorum; bu da tecrübemin neticesidir. Fakat her şeye rağmen kendimi böyle bir yazı yazmaktan alkoyamadım; bin tanesinden bir gram şeker çıkarmak için harıp geveletir gibi ciltlerle kitap «geveleten» romancılar bulunduğu müddetçe benim şu birkaç sütunum hiç de cansıkıcı olmamalıdır.

Roman hakkında son senelerin en enteresan eserini yazmış olan Fransız münekkitt ve muharriri Roger Caillex'in şu sözleri üzerinde duralım: «Bir tek roman mevzuu vardır: İnsanın sitedeki mevcudiyeti ve bu mevcudiyetin içtimai karakterinden dolayı meydana gelen vazifelerin insanda «şuurlaşması»

Roman mevzuu üzerinde bu çok toplu ve belki en doğru görüş şimdiye kadar gerek klâsik mektep kitaplarının, gerekse şuradan buradan toplanmış bilgilerimizle biraz aykırılık teşkil etmiyor mu? Fakat hakikat, bana kalırsa hiç de öyle değil; ve hakikat yine bu sözlerde gizli. «Roman için tek mevzu demek, hiçbir zaman, roman için tek bir kalıp veya tek bir muhit veya tek bir vak'a var demek değildir. Bu, bizim anlayışımıza göre, roman, içtimai hayattan ayrılmaz manasını ifade eder.

Filhakika hangi devirde yazılmış ve mevzuu ne olursa olsun içtimai olmyan hiçbir roman yoktur. Ortaçağdan bugüne kadar yazılmış hangi romanı ele alırsanız alınız muhakkak bir muhit - site ve bu muhitin içinde insanlarla karşılaşacağız. Romancı ister bir Mm. De La Fayette olsun ve insan kalbinin en derinliklerine girsin ister bir Zola olup madden ocaklarında yaşasın veya bir Malreaux gidip muharebe cephelerinde mücadele etsin bu muhitte ve bu muhitin insanlarından müstağni kalamaz. Hakiki bir romancı için «vak'a» ikinci hattâ en son plândadır. Romanın bünaesini insan ve bu insanın bulunduğu cemiyetteki fonksiyonu teşkil eder. Romancı, büyük bir makineyi harekete getirir gibi işletmeye başladığı eserine, bir zaman gelecek hâkim olamayacaktır. Bu da tabiidir. Eserine hâkim olmak demek ne yazdığını bilmemek demek değildir. Ona öyle bir istikamet ve işleyiş tarzı verecektir ki; artık eser romancının tasavvur ettiği kanunlara - kurallara tâbi olmayacak; romancının şahsî görüş ve düşünüş veya tahayyüllerinin esiri olmayacak biza-tihî kendi kendinde doğan kuralların geleneklerine

göre işleyecektir. Burada dikkat edilecek bir nokta var; Bize şöyle sorulabilir; «Peki amma bu nasıl olur? Romancı hem bir âlem yaratsın hem de bu âlemin esiri olsun? Bu garip değil mi? İşte esas mesele. Cevap verelim; romancı her şeyden evvel bir san'atkârdır. Hattâ omuzlarında en büyük mesuliyeti taşıyan san'atkâr. Belki yaratan'a en yakın olanıdır. Eğer o, günlük vak'aları Journal - rozname şeklinde tesbit ederse san'atla ilişkisi yoktur. Ve yine romancı meselâ bir «cücüler memleketi» âlemi tasavvur edip onu bizim geleneklerle idareye kalkarsa o zaman da hiçbir şeye yaramaz. Şu halde ne kahyor? Romancı bitaraf olacaktır. İşte kesin netice. Bu bitarafılığı temin de ancak gerek içinde bulunduğu, gerek kurmak istediği âlemin geleneklerini sezmişlerle kavraması onun «üstüne» çıkması, yaratacağı âlemin insanlarını da gayet iyi tanınması sezgisi intuition ile kavraması lâzımdır. Ve daima hatırdı tutacaktır ki, bize takdim ettiği muhit, hangi cemiyette ise, o cemiyetin insanlarıdır.

x Roger Coullais «Puissance du Roman» «Sagittaire, Marsailles 1942»

HARP

Gök, unutmüş zevkini yaşamamış,
Ağlıyor biteviye.
Toprak, hissetmiyor bereketini,
Cephede insan, etini
Devam ediyor yemekte.
Sebepsiz düşünüyorum
Gün, aynı yerden görünmekte.

İyi günler; azad olmuş çatılardan
«Harp çocuğu» babasının,
dönüşünü beklemekte
Bu bekleyiş:
Sabır taşlarında,
Erimekte, erimekte...
Toprak, hissetmiyor bereketini
Cephede insan etini
Devam ediyor yemekte

Mahmut Kuru

Biraz Tarih....

Yazan M. Naci Ecer

Arap masalı malûm.... Mehmet Akifin «Koca karile Ömer» başlıklı manzumesile hafızamıza konan ibretli bir ders.... Halife Ömer bir gece kıyafet değiştirir ve Medine sokaklarını tefişe çıkar. Kenar mahallelede bir yıkık evin peneeresinden, bir koca karının aç torunlarını kaynıyan bir çömlek suyun içine attığı taş parçalarını karıştırarak avuttuğunu görür, zaman zaman da karının devlete, halifeye, Ömere, topuna birden beddua ettiğini işitir, Ömer kulübeden içeri girer, koca kariyle konuşurken «Niçin gidip te hâlini halifeye açmadın?» deyince kadın:

Gidip te söyleyeyim ha? Dilencilik yapamam.

Ömer de kim! Benim ondan kerim adamdı babam karşılığıyla muhatabının halife Ömer olduğunu bilmeksizin feryadını yükseltir ve gururunu açıklar. Gurur kötü olmakla beraber güvensizlik ondan daha kötü bir ruh ezikliğidir. Demokrat Türkiye Cumhuriyetinde baba ile öğünmek ne kadar ayıp bir şeyse milliyetçi Türk vatandaşları için geçmişini hatırlamak ve dedelerini unutmamak bir ödevdir.

Uzun savaş yıllarının harikali olaylarını yakından takip edenlerin savaşın ulusların kudretine kendi iç işlerimizi ve bugünkü geri durumumuzu kıyaslayan ve bundan beki haksız da olmayarak kötümserlik çukuruna düşenlere dedelerimizin de bugün kudretli gördüklerimizden «daha kerim» daha kudretli ve daha başarılı olduklarını hatırlatmak istiyorum.

Pike uçuşlarla dağ gibi zirhli batıran, dünyanın bir ucundan öbürüne uçakla alaylar, tümenler indiren, paraşütlü, kayaklı taburlar kuran yabancı kuvvetlere ağzının sütünü akıtarak imrenip duruyorun.... Bundan üç yüz yirmi yıl önce Muhteşem Süleyman dedemizin yanında ve orduları arasında bulunmuş, devrinin savaşlarını yazmış bir tarihçimiz, Celâl oğlu Mustafa, (Tabakatülmemelik ve derecatülmemelik) adındaki tarih kitabında - bu kitap emekli binbaşı Saadettin Tokdemir tarafından türkçeleştirilmiş ve 107 sayılı askerî mecmuaya lahika olarak bastırılmıştır. - Padişah bacısıyla evlenen sadrazamın düşün töreninde spor olarak gördüklerini şöyle yazmaktadır: «Büyük devlet adamları oyunları hazırladılar. Uzun ve kalın bir sırtık yere diktiler ve baştan aşağı sırtığı yağladılar, üzerine çok değerli bir hilât koydular, her kim çıkıp alırsa onun olsun

dediler, herkes bu arzuya istek gösterdi, hilâtı almak ümidile o sırtığa çıkmak istiyorlardı. S. 60. «Sora kâğıttan arslan, kaplan şekilleri yaptılar, ağaçtan atlara bindiler, kılıç, gönder oyunları oynadılar, ağaç tomruklarından türlü türlü oyunlar çıkardılar. Birisinin gönsüne demirci örsü koyup ateş yaktilar, demirleri kızdırdılar, gönsünde, örs üzerinde işler işlediler, ne kadar çekiç varsa hepsile örs üzerindeki kızgın demire vurdular S. 61.

«Koşu bittikten sonra Metres köyü civarında yere bir sırtık çaktılar, ucuna da bir kabak geçirdiler. bu kabak üzerinde altın ve gümüşten yapılmış yuvarlak toprak vardı. Ok atanları topladılar, onlara dediler ki bu kabağa kim okunu saplatırsa topları o alacaktır. Koluna, gözüne, maharetine güvenenler kimi ayakta durarak, kimi diz çökerek ve birçoğu yerde yatarak sıra ile herbiri birkaç ok attı, kabağı vuranlara toprak, hilâtlar verildi, padişah muhtelif sınıflara mensup kimseleri okşadı. S. 62. Tarihçi tasvire devam eder. «Bazıları at koştururken ayakkaplarını çıkarmak, giymek, ayaklarını üzengiden çıkarıp eyer takımı üzerine oturmak ve oturdukları yerde dönüşle: yapmak, sağrı üzerine yatıp nişan atmak, gürzle hamle etmek ve buna karşı siper almak gibi hareketlerle..... S. 106» Bir başka vesile ile de «Yemekler yendikten sonra vezir Süleyman Paşanın hizmetçileri atlı olarak meydana geldiler. Ayakta durarak at koşurdular, atlılardan birisi eyer üzerine sağlamca bağlanmış dört kılıç üzerine yalın ayak durarak at koşturdu. S. 171»

Atla,okla ve kılıçla türlü hünerler gösteren ve bu tarihçinin deyimile «Zirh giyen ve denizler gibi köpüren» bu yeniçeriler acaba bugünün çevik, sporeu ordularından daha mı az marifet sahibi kahramanlardı?

Geniş nehirler üzerine, düşmandan maskelenerek, sun'î sis bulutlarının içinde en muhteşem köprü kurmuş olan orduların azminden, tekniğinden de bana bahsetme. Bizerte veya Bulonya çıkarmaları da seni fazla hayrette bırakmasın ... Kanununun Macar seferlerinde bu cinsten harikaların sayısı pek çoktur. Celâl oğlu Mustafayı dinliyelim. «Macar ille-

(Devamı 32. nci Sayfada)

TARİH

“Yazılacak Adana Tarihi Münasebetile,,

Yazan : Nazım Tarhan

- II -

(Çocuk Oyunları) : Evde, sokakta ve çocuk bahçelerinde, ana, ilk ve orta okullarda oyun kız ve erkek oyunlarına dair bazı şiir veya mensur cümleler, (Resimler)

(Bayram Âdetleri) : Bu bahiste daha ziyade eski bayramlara dönülerek onlar tasvir edilir, ayrıca milli bayramlar izah edilir. (Burada 5 Ocğa yer ayırmak lâzımdır.)

(Evlence Meraasimleri) : Adananın diğer vilâyetlere nisbetle bariz hususiyeti buradadır. Bu da maziden itibaren alınır ve bugüne kadar getirilir. Bilhassa cihaz (şivede çiiiz), kalm ve «yedi hacet» üzerinde fazla durulur. Adana tarihinin en mühim mevzu ve malzemelerinden biridir. Guruplandırılabilir. Bilhassa kamyonla, arabayla, otomobil ve hattâ deve ile açıkta götürülen cihazı burada incelemek lâzımdır.

(Düğünler) : Yukarıki evlenme mevzuunun mütemmimidir. Fakat Adanaya hasır. Binaenaleyh böyle ayrı bir bahis halinde üzerinde çok durmak lâzımdır. Bilhassa düğünleri ve Adanalı bir babanın fedakârlığı, ayrıca (kivire) üzerinde durmak ve nereden geldiği, nereye kadar gidebildiğini incelemek yine bu bahsin işidir.

(Yemekler) : Bu da evlenme ve düğünler kadar Adanalıdır. Köylerde, kazalarda ve şehirde Çukurovaya has yemekleri incelemek, hangi yemeklerin nereden geldiği, bazı meşhur yemeklerin nasıl yapıldığı, meşhur lokantalar, Çukurova yemeklerinde fazla kullanılan malzeme, mutavassıt bir ailenin sabah, öğle ve akşam yemeklerinin listesi, duyulmayan bir bahis olduğu için uzun sürer.

(Sihhi Durum) : Burada fazla rakam lâzımdır, fakat evvelâ Çukurovaya has umumî hastalıklar incelenir, sebep ve neticeleri alınır.

(Ölüm) : Yukarıdaki bahsi temamlar, yevmi, aylık ve senelik rakamlar ister.

(Mezarlıklar) : Burada kısaca bir tarih yapılabilir, geçmişte meşhur şahısların türbeleri ile, eski kabristan ile yeni ve olacak kabristan izah edilir.

(Mevlûdler) : Dolayısıyla Adana halkının dini

kindreti çıkar. Ev ve cami mevlûdlerindeki kadın ve erkeklerin âdetleri, ikramları, duaları, başka yerde olmayıp bir tabağın içine konan tuzun herkese yalıtılması, yine bir bardak içine konan suyun herkese içirilmesi ile mevlûd'de bulunanlara çiçek takılması, bir fincan içindeki esansı mevlûdde bulunmaların sürünmesi tarihin de istifade edeceği noktalardandır.

(Adana Musukisi) : Zengin ve enteressan olan bu mevzu tarihi de harekete getirecektir. Zaten bu bahsi tetkik eden arkadaşlar bütün notalarını tarihten alacaklardır. Bir şehir tarihinin bu kısmı o kadar renkli, o kadar canlı olmalıdır ki, ileride gelecek olan ilim, sanat ve edebiyat bahislerine de esas olsun.

(Adana dili, Şivesi) : İşte ilerideki tarihlere de zamanlara da esas olacak olan bu mevzu, Adana tarihini tetkik eden bir tarihçiyi uğraştırdığı kadar da bir dileciyi meşgul eder. Çukurovada, bugünkü dil inkişabına temel olacak ve üç bin dokuz yüz sene evvelindenberi tekerlenip gelen kelimeleri çıkarıp bulmak bir memleketin tarihini yazmaktan daha evvel ve daha ehemmiyetlidir. Bu bahsi de bir çok kollara ayırıp izah etmek lâzımdır fakat mevzu uzadı için burada kesiyorum.

İşte buraya kadar söylenen bütün sözler yalnız Adananın beşerî hayatına aittir. Bunu müteakip (Ziraat, hayvanat, meyvecilik, ormanlar) başlığı, ondan sonra (Sanat, ticaret, imar hareketleri) daha sonra (Millî Eğitim) ve nihayet (Edebiyat, ilim, sanat ve meşhur şahsiyetler) mevzularını yukarıdaki beşerî hayat mevzuu gibi birçok bölümlere parçayarak incelediğimiz gibi diğer başlıkları da kısımlara ayırıp tetkik ettikten sonra kitabın ismini belirtecek esas bahsimize yani Adananın eski devirlerle tarihine girmiş oluruz.

Bence artık buradan itibaren tarih ile uğraşan arkadaşların vazifeleri başlamış oluyor. Binaenaleyh işi geniş tutmak ve imkân nisbetinde ihtisas sahiplerine verdikten sonra toplanan malzemeyi gazete ve mecmualarla umuma arz etmek ve münakaşa sahası açarak hakikati bulmak lâzımdır.

Yeni bir Eti Kitabesi

Yazan : Ord. Prof. H. Th. Bossert

İSTANBUL Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Önasya filolojisi ve arkeolojisi bölümü 2 nci dünya harbi başlayalıdanberi büyükçe bir araştırmaya geçişine ilk defa olarak bu yıl çıkabilmiştir. Geçtiye, beyere başbakanlık eden Önasya filolojisi bölümü Başkanı Prof. H. Th. Bossert ile asistanları Dr. Halel Çambel, Nihal Oğuzoğlu ve mahabbet Durga'dan gayri bir de Milli Eğitim Bakanlığı teminlen Müzeler Umum Müdürlüğü Etnografya uzmanı ve şebek Adana Müzesi Müdürü Bay Ali Rıza Yalman Yalın iştirak etmiştir. Maksud Eti kabartma ve kitabelerini araştırmak, bunların hangi Eti şehir veya kasabalarından geldiklerini tesbit etmek ve nihayet Eti başkenti Boğazköy ile Toroslar güneyindeki bölgeler arasındaki apa kervan yolunu yerinde tetkik etmektir.

Araştırmalarımıza merkez olarak, müzesinde, İlin her köşesinden gelme Eti kitabe ve kabartmaları bulunan Kayserisi seçtik. İlk işimiz, ilmi neşriyate henüz hiç geçmemiş veya noksan olarak geçmiş Eti Hieroglif kitabelerinin estampaj ve kopyalarını almaktu. Mevcut bütün kitabeler arasından iki tanesi dikkatimizi hususi şekilde çekmiştir. Bunlardan birisi, Sultanhan'dan gelme, nisbeten az bozulmuş dört taraflı yazılı bir dikili taştı. İkincisi de Bünyandan geldiği söylenen, birincisine benzer daha ufak bir kitabe idi. Her ikisinin de kopyasını tamamladıktan sonra, birincisinin çıktığı yerde tetkiklerde bulunmak üzere Sultanhana gittik. Anlaşıldığına göre Kayseri - Sivas demiryolu inşaatı sırasında, bugünkü Sultanhan yakınlarında büyükçe bir hüyük yarılmış ve bu hüyükün büyük bir kısmı imlâ işinde kullanılmıştır. Bu yüzden hüyük namına ortada pek az bir şey kalmakla beyaber, eski kervan yollarından biri üzerinde bulunan bu mevkiin kalkolitik devirdenberi meskûn olduğunu, bulduğumuz çanak çömlek parçaları bize gösterdi. O vakit Kayseri Müzesi Müdürlüğünde bulunan Adana Müze Müdürü Bay Naci Kum tarafından kitabenin çıkarıldığı yeri köylüler bize gösterdiler. Bu taşın yanbaşında çok evveleri diğer bir Hieroglif kitabesi daha bulunmuş ve Ankara müzesine naklolunmuştu. Taşların her ikisi de noksan olduğundan yerinde yapılacak araştırmalar

neticesinde bu noksan kısımların da meydana çıkarılabileceği ümit edilebilirdi. Fakat tarafımızdan yapılan sondajlar maslefe müspet bir netice vermemekle beraber, bizde her iki taşın da daha pek eski zamanlarda ve ihtimal kasten bayır aşağı yuvarladıkları sırada hasara uğradıkları intibasını uyandırmıştır. Filhakika her ikisi de ait oldukları M. Ö. 9 ncu veya 8 ncu asır tabakasına değil, kalkolitik tabakada bulunmuşlardır. Kitabelerin yakından yakına tetkiki neticesinde, Sarıvandıvaras namında bir şahıs tarafından yazdırılıp, rekonstrüksiyonu hiç değilse resimle yapılabilecek tek bir abide teşkil ettikleri anlaşılmıştır.

Sultanhan kitabesi meselesini bu suretle aydınlatıldıktan sonra, Bünyandan geldiği söylenen diğer kitabenin bulunduğu yeri araştırmak üzere yola çıktık. fakat ne tuhaf ki Bünyanlıların böyle bir taşın hiç te haberleri yoktu. Gerçi kahvede samimi bir hasbihat sırasında Bünyanlılar, bize göstermek üzere civarlarda bulunmuş antikalar ve oralarda pek maruf olan domuz tasvirli bakır kabartmaları getirdiler, fakat bunlardan çoğunun kalp oldukları anlaşıldı. Bununla beraber araştırmalarımıza devam ettik ve nihayet kitabenin Alevkişlâdan geldiği kaydına rastladık. Derhal yola çıktık ve uzun bir yolculuktan sonra Alevkişlâya vardık. Şansımız bizi, kitabeyi topraktan ilk çıkarmanın oğlu ile karşılaştırdı. Alevkişlâların bir bahçeye serdikleri kilimler üzerinde dinlenirken bu gencin ağzından taşın hikâyesini dinledik. Babası onu daha 1. nci dünya harbinden önce buraya pek de yakın olmalıyan ve «Kululunun kalesi» tabir edilen yüksek dağdan çıkarmış, sonra sefeberlikte gitmiş ve bir daha dönmemiş; kendisi de o sıralarda henüz çocuk olduğundan fazla bir şey bilmiyormuş... Evvelce gittiğimiz Bünyanda da, henüz kimsenin görüp araştırmadığı Kululuva ait halk dilinde dolaşan bir çok efsane ve rivayetler işittikimiz için, bu gencin sözünde bir hakikat nüvesinin gizlenebileceğini düşündük ve bütün bu haberlerin yanlış olabileceği tehlikesini de göze alarak derhal kalktık, İlin en uzak bir köşesindeki Kululunun kalesine doğru yola çıktık. Fakat bütün yolculuğumuz boyunca görüp göreceğimiz iskân yerlerinin en muazzamı ile karşılaşınca sevinç ve hayretimize son

Eti eserlerinden
bir yıldırım ilâhı

Eti eserlerinden
bir aile senbolü

Maraşta bulunmuştur

Toroslarda bir Türkmen kadınının kıyafeti

yoktu. Stratejik bakımdan etrafı geniş ova ve vadilere hakim bir dağın tepesinde «Kululunun Kalesi» denen ve bağrında son Eti devrine ait bir şehrin. ihtimal bir Eti prensliği başkentinin kalıntılarını saklayan koca bir hüyük yükseliyordu. Kululularla birlikte en çeşitli devirlere mal çanak çömleklerin serpili bulunduğu hüyüğe çıktık. Ak saçlı doksanlık bir ihtiyarın bize taşın çıktığı yeri göstermek kadırşınasını hiç bir zaman unutmayacağız; oralara kadar tırmanmağa gücü yetmediği için bir eşeğin sırtına binmişti. Ayrıca iyi bir tesadüf eseri olarak bize refakat eden köylülerden biri, kendi evindeki yazılı bir taşta da dönüştürme bakmamızı söyledi. Birçok zamanlar bu gibi yazılı taşlar için bize yapılan ihbarlarda inkisarı hayale uğradığımız halde bu izin de peşine düştük ve bunun Eti Hieroglif yazılı, bir tarafı kırık bir dikili taş olduğunu büyük bir sevinçle gördük. Mukabilinde kendisine Milli Eğitim Bakanlığınca bir mükâfat verileceğinin söylenmesi bu iyi kalpli köylüyü çok sevindirdi. Taşı büyük bir dikkatle samana sararak arabamıza yükletip de dönüş yolunu tutacağımız sırada, şimdiye kadar görmediğimiz diğer bir köylü peşimizden koşup, kendi evinde de buna benzer bir taş daha bulunduğunu söyledi ve onu da görmemizi istedi. Şansımıza bakın ki bu da birincisinin diğer yarısı idi. Bu suretle Kayseri müzesine yepyeni ve noksanz bir kitabe götürülebilmek ve Eti tarihinin bu karanlık devrini bir nebze daha aydınlatmak imkânını bulduk.

Bütün ilmi gezilerin her zaman bu kadar başarılı sonuçlar vermediğini söylemeğe ihtiyaç olmasa gerekir. Gezici çok zaman yerlilerin, ilmi esaslara dayanmayan çeşitli rivayetlerine bağlı kalmak zorunda olduğu için, ister istemez bazan ya tamamile manasız, yahut da başka sahalar için bir değeri olsa bile, kendi hudutlu mevzuunu hiç de ilgilendirmiyen sapa yollara sapar. Meselâ Gömürgende bulunduğu söylenen çivi yazılı bir kitabe rivayeti bu kabildendir. Bu gibi kitabeler Anadolu'da esasen gayetle nadirdir, hele bu havalide hiç rastlanmamıştır. Buna rağmen her ihtimale karşı bu izin de peşine düştük, akşam geç vakit Gömürgene vardık, fakat maalesef mevzu bahis kitabenin çivi yazılı değil, Bizans ve Hristiyan kitabelerinde hiçte nadir olmayan stavros işaretli olduğunu gördük. Aynı köyün bir ahırında destek olarak kullanılan diğer bir yazılı taşın da son Roma devrine ait olduğu anlaşıldı.

Kavseriyi batıda bırakıp, Hanyeri, Saimbeyli, Kozan ve Ceyhan üzerinden kadim Eti asker ve kervan yolunu doğu istikametinde nasıl aştığımızı ve Adana ilindeki çalışmalarımızı anlatmağı başka bir sefere bırakıyoruz.

Gezimizin, okuyucuları belki en fazla ilgilendirecek olan bu kısmın hikâyesini geri bırakmamızın sebebi, bu araştırmamızın henüz bitmemiş olması ve 1946 yılında Adana ve civarında çalışmalarımızı devam ettirebileceğimizi ümididir. Dana şimdiden bu bölgedeki önemli Eti âbidelerine ait elde ettiğimiz bazı mühim ipuçları, Adanalılara ve hususile Adana

Valisi Sayın Bay Âkif Eyidoğana borçlu olduğumuzu söylemeği vazife biliriz. Araştırmalarımızı bir neticeye bağlamadan bu hususta her hangi bir şey söylemek tabiatıyla doğru olmayacaktır, fakat pek yakında Görüşler okuyucularına yeni yeni âbideler tanıtmak fırsatını bulacağımızı umuyoruz.

KARACAOĞLAN'IN

Neşredilmemiş bir Türküsü

Yönü öte giden gelin,
Eğlen senden sualim var.
Gecelerde uyku görmem
Ne gündüze kararım var.

Ne dolu bade içerim,
Ne sırrım yada açarım.
Ne yarımından vazgeçerim,
Ne kimseye zararım var.

Ne bulbulum ne de gülşen
Ne baykuşum ne virane,
Ne deliyim ne divane,
Ne başımda eserim var.

Oturalım mühletinen,
Konuşalım sohbetinen,
Sekli - sakar dor atınan
Yarın yare seferim var.

Karacaoğlan söyler dilin,
Neye varır benim halim,
Ne malım var ne melalim
Benim bir yosma yarım var.

Derleyen

K. Sadık Göğceli

Memleket Meseleleri :

Çağdaş Milletler arasında Türk Gençliğinin Durumu ve Yetiştirilme Şekilleri

Yazan : Ahmet Uğur

Dörtüol Çaylı

KONUMUZA girmeden önce; çağdaş milletlerin gençliği hazırlama teşkilâtlarından kısaca da olsa bahsetmeyi faydalı buluyoruz.

Çağdaş milletlerde gençlik; ya mecburen gençlik teşkilâtlarına huz verilmesiyle veya buna lüzum kalmadan kültür - spor kurumlarıyla yetiştirme yollarına baş vurulmaktadır.

Bunlardan birincisi dünkü totaliter devletlerin uyguladığı (tatbik ettiği), ikinci ise; dünkü ve bugünkü liberal devletlerin uyguladığı terbiye şekilleridir.

Totaliter milletlerden bilhassa Almanya; I. nci cihan harbinden büyük kayıplarla çıkmış, ordusuz silâhsız ne yapacağını şaşırmişti. Memleketin aydın görüşlü, ileri düşünceli birçok kıymetli elemanları; içine düşülmüş olan bu millî davanın; yeni ufuklara parlak ve ümitli amaçlara açılacak yollarını aramakla meşguldürler. Ülkü tutuşması girişilen bu çalışmaların; gözle görülür, elle tutulur bir gerçek olabilmesi için en kuvvetli dayanak; işsiz bir halde bulunan gençliği bir düzenin buyruğu altında toplamak, ona dayanarak millî maksatlara erişilmek istenmişti.

İkincisi; liberal devletlerin gençliği yetiştirme teşkilâtlarıdır. İngilterede; ilk oymak boylarının yaşayışları örnek tutularak meydana getirilen kurumların en başında izcilik teşkilâtı gelir. Bu kuruluşa göre; okul çağının yaşça birbirinden ayrı olan gençleri, hayatı kendi emek ve nûşüncelerile kazanabilmesi için; izcilik kamplarında tam manasile mücadeleci bir ruh aşırlar. O kadar ki; bunu yalnız; kır hayatlarında değil; günlük hayatlarında da tatbik ederler.

İngilizlerin meşhur sözü « Yaratmasını bilen adam bahşiyar adamdır »

Keza A. B. D. Nursery schoolleri gençliğin yetiştirilmesi için; ferdi teşebbüslerle ihdas edilen bir kurumdur.

Görülüyor ki gençliğin yelistirilmesi için her devlet geliştirici tedbirleri almış bulunuyor. Fakat bu tedbirler her devlette aynı sonuçları verebilmiş değildir. Çünkü; gençliğin yetiştirilmesi yalnız sistemli çalışmaların değil; onun kadar ne ondan daha kuvvetli olan aile ve cemiyet terbiyesinin ürünüdür. Amerikan filozofu (Con Döwey) terbiyenin tabiatla başlayıp; tabiatla bileceğinden bahsediyor. Ona göre terbiyenin başlaması, muhitte birleşmesi ve gelişmesi için takip edilecek metodun tabii olması lâzımdır.

Her ne olursa olsun; yani ister natüralist, ister idealist ve isterse realist terbiye usulü uygulansın, önce gelen aile terbiyesidir. Bu terbiye usulü bizde; doğuştan evlenme çağına kadar devam eder. Çünkü; memleketimizin ekserisi bilgisizdir. Terbiye usule göre değil; geleneğe bırakılmıştır. Büyüklerinin terbiye usulü esaslıdır. Onların emri hakkın emridir. Ondan hiç kimse dışarı çıkamaz. Hattâ birçok nizalı işler bu büyükler, yani kâhyalar vasıtasile halledilir. Buna karşı itiraz yoktur. Anadolumuzun bazı yerlerinde bir metre uzunluğunda (çöven) tabir edilen bir sopayı atlamak suretile yemin etmiş yani suçsuz olduğunu veya doğru söylediğini isbat etmiş olurlar. Belli yaştan sonra okula giren çocuğun aile arasında aldığı terbiyeyi orada geliştirmesi lâzımdır. Fakat her vatandaş için imkân dahilinde değildir. Çünkü; bazıları kimsesiz olup, kendi işlerini temine çalışıyor, bazıları da, anne - babalarına yardım ediyor ve bu suretle de tahsilini sağlamağa imkân bulamıyor. Bu gibiler; millî eğitim seferberliğinde en sonra; bir düzenin buyruğunda toplanarak okutulacak ve hem de çalışmasına müsaade edilecek olursa; verimin bir kat artacağı muhakkaktır. Zira; zengin bir millet olmadığımızı göre; hepsini yatılı olarak okutmamıza imkân yoktur. Gençliğe küçük yaşta verilecek her buyruk, her telkîn, hayatının sonuna kadar kendisine rehber olur. Köylümüzün hemen hepsinin aldığı terbiye, kulaktan dolma masallarla anlatılma ve hikâyelerle nakledilip; dinî tesirle zihinlere kadar yerleştirilen terbiyedir. Köydeki gençlik şehirdekinden bir dereceye kadar daha disiplin altındadır. Çünkü; muhit dar, kendi işle meşgul, herkes tarafından kontrol edilmek imkânı vardır. Halbuki şehir veya kasabalarda buna imkân bulunmamıştır. İster okula gitsin, ister gitmesin onun meskeni sokak ortası - kahve köşesi - meyhanesi ve bardır. 2. nci dünya savaşının başlamasından sonra bu gibi bağımsız (gayri tabii) hareketlere sık rastlanır oldu. Talebeier için; barlara gitmek yasıktır. Sinemalara belli zamanlardan başka girilemez. Ulaştırma vasıtalarına belli zamanlardan başka binilemez gibi bazı müeyyidelerin konduğuna bakılırsa bugüne kadar gençlik bağımsız, (müstakil) kendi dediğini yapan ve bir düzenin buyruğunda toplanmasına imkân bulunan bir gençliktir.

YURT

DUYULARI

ÇUKUROVA'DA RENKLER

Yazan : Enver Aydın

ÇUKUROVAYI; etekleri yere serilmiş yeşil kadife entarisinin beli, Torosların kışın beyaz, yazın kızıl kuşağı ile sarılı bir geline benzetirim. Verimli topraklarının yeşil denizinde, ışığı bol günlerin öpücüğü, hemen, hiç eksik olmaz. İçli insanların yağız çehrelerini süsleyen karakaşların altında, güney gecelerini andıran bir çift göz parlar. Yanık ve baygın seslerinde ya bir dâvet, ya bir tahassür gizlidir.

Çukurovalıların uyanık zekâsı duyguyla beslidir ki, tabiatının yumuşaklığı, içinin sıcaklığı bundandır. Dostuna, anam diye, sarılır ve bir daha bırakmaz. Kardeş değil de, arkadaş sevilir.

Çukurovalı toksözünü mert özüne destek yaptığı için kapalılığı sevmez, açık konuşur. İç dışına benzemiyene kızar, öfkesini de belli eder.

Çukurova'da aylar değil, günler mevsim olur. Her gününün rengi de, kokusu da bir başkalık sunar. Bir sabah kalkar, görürsünüz ki portakal ağaçları çiçeklerini açmış, iç gıcıklayan kokularının mestliği içindediniz. Çok geçmez bakarsınız bu çiçekler, mumlu yapraklar arasında titreyen birer altın top oluvermişler. Bu tatlı renk âlemi tezdına doyan gözleriniz yerine, şimdi de diliniz kokulu portakal usaresi tatmak ister.

Bir ikinci vakti yeşil buğday başaklarının, ılık meltemlerle beliren hisiltısını tatlı bir ürperişle duyarsınız. Güneş sığasını artırır; ekinin orakla demet, kızakla harman olduğunu görürsünüz. Yolunuz böyle bir harmana düşerse, güneşte pişmiş terli enselele başak kılçıklarının yapıştığını da görürsünüz.

Günler kısaldı, terler üşümeğe başlayınca pamuk mevsimine girilir, Pamuk ağaççıklarının körpe dallarında önce çiçekler, sonra yeşil, top küpeler titreyişir. Tabiat, yeşil, yuvarlak kutusunun açtı mı, Çukurovaya yaz ortasında yerden göğe kar yağar. Şu farkla ki hakiki kar tutan parmaklar önce üşüyüp, sonra donar; pamuk devşiren ellerse nasırlaşır.

Torosların yuvarladığı pınar, dere ve, çay sularının, Ovaya inince, anası Seyhan olur. Kıyılarına, tenhalarda söğütlerin, şehrin biraz aşağısında bahçelerin süslediği Seyhanın akışı servetin akışı gibidir.

Gecelerini bahçe mavralarının (1) figanile geçiren nazlı Seyhan, bazan hırçınlaşır, taşardı. Coşup şahlanınca da set yıkar, cana kıyardı. Yaramaz çocucu uslandırmaması bilen eller, barajı mürebbi yapınca Seyhan da uslanır gibi oldu. Ama bazan hırçınlığı tutuyor, yazın serinlemeğe giren haylaz çocukları bi. daha bırakmıyor.

Kaynaşan insan topluluklarını peh çüce gösteren bacaların yükselip, banka binalarının kurulduğu şehirdeyiz; Adana. Hanlar, oteller insan alıyor, insan boşaltıyor. Basmasını koltuğuna sıkıştırmış karayağız insanların, aceleyle, şekerci dükkanlarına yöneldikleri görülür; bunlar toprak adamlarıdır.

Çukurovalı'nın yakın destanı Yeşiloba'da başlar, Beş Ocak'ta biter. Çukurovanın kahraman çocukları bir Beş Ocak destanı daha yapmağa and içmiş; bekliyorlar.

Mavra ; Seyhan kıyısındaki bahçeleri sulamak için nehre kurulan bahçe dolabının adıdır.

HASRET

Kalmadı gönülümün eski neşesi,
Ondan yana esen yeller kesildi.
Kesildi çağlıyan sularının sesi,
Kuşlar ötmez oldu, seller kesildi..

Yıllardır bu hasret ermiyor sona,
Kavuşmak ümidi kalmadı, O' na.
Tutuldu bir kışa soğuğa, dona
Dağları kar aldı, beller kesildi..

Gel artık! kimseye yüzüm kalmadı,
Tükendi ozeğim, özüm kalmadı;
Kopası dilimde sözüm kalmadı;
Sazımda inliyen teller kesildi..

Düziçi
IRFAN BAYKAL

HARMAN

Harman seni evde, kızıla harman,
Dünyaya dindi yarı harman,
Sana değersiz geçen her zaman
Seni dindi dindi harman.
Her damla seninle, her damla seninle,
Yolda yolda yolda harman,
Yolda bir insan, dindi her var,
Olağın olağın harman.
Ve der ki, dindi her zaman seni,
Kann dindi, eğer dindi seni,
Ka' dindi, dindi harman seni,
Tahmin, tahmin, tahmin, tahmin.

Ahmet Vefa Aray

Hayat bir Sarkıdır

Aksamla gün olur gider geriye,
Düşüncem takılır dal dal serviye;
Bazan bir geçmişten ta illeriye
Ümitle uzanan yorgun baş bende.

İçimde bir yol var ıssız virane,
İçimde bir yolcu şaşkın divane,
Tanrıya eşine kuşa bigâne
Gecelerde yarı kalmış düş bende.

Gökyüzünden damla damla dökülen,
Her sabah sessizce ruhumda gülen,
Zamanla açılan bazan yükselen
Hayat bir sarkıdır bir güneş bende.

Bir aşk beni sevdalara yetirir,
Bu bekleyiş bende sabrı bitirir,
Bir kus uçar yara haber götürür
Hayal kucak kucak bir ateş bende,

A. Celâl Şimşek

DUYDUĞUM SES

Öğretmenlere —

Aydınlıktır yolunuz,
Vatan çocuklarına,
Birer güneş oldunuz
Vatan çocuklarına.

Sizlerin her emeli
Bir yükselme temeli,
Atılar istemeli
Vatan çocuklarına.

Hüseyin Kalaba

İlçemiz Kadirli

Çukurovanın bitmesiyle, yavaş yavaş yükselmiş
bağlayan Antitorosların, eteğinde küçük bir kasaba
var..

Doğusunda Muallımbağı adı verilen tepelik, ku-
zeyine doğru gidildikçe, Savrun çayının yay şeklindeki
kıvrımları görülür.

Her zaman tabiata akşamın olduğunu söyleyen gü-
neşin, kızılığını göstermemek için süslemiş. Tepesi
batısını Savrunla ortaklama sınırlar.

Kıyın sel sularını, Savruna coşarak taşıyan Bo-
zukdere güneyinde bulunur.

Tabii güzelliğine doyumlanmayan Kadirli, medeni güzel-
liğe de susadığını halkına hatırlattığını, Savrundan ali-
nan su arkiyle Muallımbağının yamaçlarını yilankavi
dolaşarak, bin müşkille su getirtildiğini söylersem siz-
ler de anlamış olursunuz.

Henüz muntazam su yolları yapılmamışsa da, ka-
zamız bir kat daha güzelleşmiş bulunuyor. Bilhassa ge-
cenin sessizliğini bozan su sesi uyuyanlara ninni söy-
lüyor...

Halk yalnız ninniyle teselli bulmuyor, bahçelerinde
çoğalmasına hummalı bir şekilde çalışıyor.

Antitoroslardan çıkan pınar sularını topluyarak çay
haline gelen Savrun, beyaz köpükler saçarak, kayalık-
lardan sıçraya, sıçraya neşe ile Kadirli'ne yaylaların
temiz sularını getiriyor. Çayımız bir gelin mahcupluğu
ile kendini yavaş, yavaş Çukurovanın sinisine teslim
ediyor.

Cennetin kevserinden içmek isteyenler, gelsinler
Savrundan bir bardak su içsinler..

Çeme suyumuz işte kevser gibidir. Savrundan bah-
sederken kalemimde onun akıntısına kapılarak güneşe
doğru çok çabuk indi. Yetmiş beş kilometrelik yolu
kalemim yetmiş beş saniyede yazdı. Halbuki kıyı bo-
yunca etrafı anlatsa ki buna şimdilik imkân bula-
imkân bulamıyorum, ciltlerle kitap yazılır.

İlçemizin tarihî köprüsü Savrun çayı üzerindedir.
Savrun, köprüden itibaren, köylerine suyunu taksim
için kasabamızla vedalaşır. Şehrin merkezinde çam ve
ardıç ağaçlarıyla süslenmiş. Belediye bahçesi kasaba-
mızın istikbaldeki güzelliğinin bir ifadesi olmalıya kâfi
gelir.

Kemal Savrun

Bahçenin Geyiği

Kapıdan girerken insanı çiçek kokuları ve
ılık bir hava ile karşılayan güzel parkta, bir kö-
şede koyu yeşil bir çamin altında, üzerinde gü-
neşin dallar arasından akarak gölgeler yarlığı
bir geyik heykeli gözlerimi oraya çekti.

Bir tarafında yüksek palmiye, etrafında renk-
li çiçekler ve yeşillikler bulunan bu heybelli ge-
yik, buradaki her manzaraya meydan okur gibi
duruyor. Fakat gözlerinde belli belirsiz ayı-
nın ve özlemin ışıkları yanıyor.

Başu yukarıda, yükseklerden sanki kendi
dağlarını ve ormanlarını arıyor gibi...

Bütün heybeline rağmen buraya daima boş
gözlerle bakıyor. Büyük başu üzerinde dallı bu-
daklı bir ağacı andıran boynuzları, keskin bakış-
lı gözleri insana ürperli veriyor. Beyaz vücudu
ve uzun, çevik ayakları ile allayıp sıçramağa
hazır vaziyette..

Fakat o, bu bahçenin daimi bekçisi olacak,
güzel başu ve çevik vücudu, ayakları ile hiçbir or-
manda koşamayacak.

Güzel keskin gözleri ile yurdunun ufuklarını
götemeyecek.

Onun gibi hiçbir heykel bu kadar güzelliğe
sahip değildir. Beyaz bulutlar kadar ince güzel-
liğile bahçenin bir köşesini süslerken, dağlardan
bir parça alabilmek için güzel kokulu çam ağaçla-
rını seçmiş ve insanların bakışlarından kurtulabil-
mek için de başını ağaçların altına saklamıştı.

Adana Kız Lisesi 3 E
Unal UYGUR

ELLİ İKİ KÜLODAN

KIRK ALTI KÜLOYA

Of sitma, of sitma, kavurdun beni.
Yeter dedim sana, uzadı gitti.
Hey anam.. kimlere savurdun beni,
Gür sesim kesildi, nefesim bitti.

Bir güğüm su içsem yetmiyor bana,
Büzülmüş yatakta yatamıyorum.
Ey güneş, derdimi verseydim sana,
Tükenmez çilemi atamıyorum.

Niçin dudaklarım yarılmaktadır?
Buna sebep nedir.. bilmem ki tanrım.
Gül yüzüm sarıya boyanmaktadır.
İsterim ölmeyi, ömem ki tanrım.

Bu sabah erkenden doktor gelirse,
Nabzımı bakmağa kolumu verin.
İçimden ânî bir çığlık belirse,
Terli gömleğimi yüzüme serin.

Söylemek her şeyi, kesik sözümle.
Hiç kimse korkmasın, ölmemişim ben.
Dünyaya yeniden bakan gözümle,
Baktıkça anladım: görmemişim ben.

Bilmem ki, hangi gün, yataktan inmek,
Titriyen cizimle gezecek miyim?
Acaba nasip mi hayata dönmek,
Erikten, bostandan bezecek miyim??

Beşikdüzü : Niyazi ÖZZAİM

YOLCULUK

Bir sürü tembihlerle çaldı kampana,
Uzaklaştı cenuptan ilk yolculuğum.
İlk veda, ilk sevda ve ilk ayrılış
Bu güzel günde kavuştüğüm..

Artık kendi kendime uyanacak,
İstedğim gibi dolaşacakmışım geceleri
Bu harukulâde günler içinde;
Kızdıracak kadar gezmeliyim, bekçileri

Necati Kahyaoglu

ADANA MÂNİLERİ

Toplıyan Y. G.

Mâni en eski Türk nazım şekillerinden biridir. Ve her türlü fikir ve duygunun ifadesine elverişlidir. Eski zamanın rahat günlerinde uzun kış gecelerinde komşu kadınlar bir eve toplanır, bu hedik, kavurga ve darı ziyafetinde kimi el değirmenile kahvesini çekerek, kimi kozalarını şifliyerek karşılıklı mâni yarışlarına çıkarlardı. Adana mânilerinin özelliklerini incelemeyi bir başka yazıya bırakarak bu sayıda Adana mânilerinden örnekler vermeye yetineceğiz.

1
Dalga, dalga akışını,
Engin yüksek yokuşunu,
Göz yaşları sanıyorum
Seyhan senin akışını.

2
Akan sular yorulur mu?
Bu da benden sorulur mu?
Düşman üstümden geçiyor
Ağlanmaz da vurulur.

3
Seyhan nehri çağlamasın,
Yüreklere dağlamasın,
Şehitlerin anaları
Evlâd için ağlamasın

4
Seyhan nehri akmam diyor,
Etrafıma bakmam diyor,
Alçak düşman askerleri
Adanadan çıkmam diyor.

5
Tepsiye koydum eşki,
Yarime kurdum köşkü
Allaha şükür olsun
Adana bize geçti.

6
Tepsiye kodum biber
Yarım gayetten dilber,
Ağzı gevşek olanın
Yarı elinden gider

7
Rafdan aldım makası
Biçmedim gömlek yakası
Derdinden ölüyorum
Çağırın Doktor Has'ı

8
Entarım mavi boya,
Yırtılsın boydan boya,
Yar elime geçerse,
Sararım doya doya.

9
Pusesini çaldığım,
Gecesinde kaldığım,
Sen de gelin mi oldun
Kadasını aldığım.

10
Bugün ayın otuzu,
Kızlar kurar hotuzu,
Bu dünyada yar seven
Ahrette yer topuzu,

11
Hayvayı, narı gördüm,
Ben bugün yarı gördüm,
Nola görmez olaydım
Rengini sarı gördüm.

12
Çekmecemin kilidi,
Üstünü güller bürüdü,
Yarım orda ben burda
Cahil ömrüm çürüdü

13
Şu giden ben olaydım,
Atına nal olaydım,
Belinde tarabulus
Saçağı ben olaydım.

14
Dağda biçerler tahta,
Bak şu talisiz bahta,
Yardan bir mektup aldım
Ayrılık var bu hafta.

15
Altın yüzük çin çini,
Öpem ağzın içini,
Hoş geldin, sefa geldin
Gönlümün gövercini.

16
Kız adın Hava mıdır,
Dertlere devamıdır,
Ben sevdim eller almış
Allahdan reva mıdır.

17
Fistan geymiş beyazlı
Geziyor nazlı, nazlı
Deyus, teresin kızı,
Beni ettin marazlı

18
Bahçelerde gezen kız,
İnci mercan dizen kız,
Geçme kapım önünden
Hastamız var üzen kız.

19
Reyhan ekdim duvara
Gelen geçen suvare
Ben güccük, yarım güccük
Allah işimizi onara.

20
Köprünün altı ırmak
Su gelir barnak, barnak
Herkesin kârı değil
Al duvaklı kız almak.

21
Burtaımı eridirim
Sözümü yörüdürüm
Oğlan beni almazsa
Mapiste çürüdürüm.

22
Pencereden bak da gel
Altın saat dak da gel,
Hakikatli yar isen
Sular gibi ak da gel

23
Karanfil ek, biber ek,
Biber her eve gerek,
Kederlenme sevdiğim
Kavuşuruz giderek.

24
İnci serdim güneşe,
Gören gözler kamaşa
Sen bir deste gül isen
Ben de bir top menevşe

İlimiz ve Bölgemiz içinde Tarih ve Müze Çalışmalar

Yazan : Naci Kum

Müze Müdürü ve H. Evi
Tarih ve Müze Kolu Üyesi

HALKEVİMİZİN Tarih ve Müze Komitesinin başlıca faaliyetine yardımcı olan Adana Müzesi, Güney İllerimizden İçel; Maraş, G. Antep, Urfa Bölgelerini teşkil etmek üzere 1919 da kurulmuştur. Geçen yıl G. Antep'te bir müze teşkilâtı yapılmaya başladığından orası Bölgemizden ayrılmıştır.

Evvelce şimdiki Emniyet Müdürlüğü binasında toplanmaya başlayan eski eserler sonra Cafer Paşa medresesinde tanzim edilmiş iken oranın elverişli olmadığından şimdiki Kuruköprü mevkiindeki yerine taşınarak burada esaslı bir müze meydana getirilmiştir.

Müzenin ilk Müdürü Halil Kâmil Alyanak 1925 te işe başlamış 1934 te emekliye ayrılmıştır. İkinci Müdürü A. Rıza Yalçın, bu tarihte işe başlayarak Müzenin zenginleşmesine çalışmış ve eski eserlerden başka Yürük ve Türkmen etnografyası salonunu kurmakla pek önemli bir hizmette bulunmuştur. Bu salon taşıdığı güney bölgemizde konup geçen Yürük ve Türkmen aşiretlerinin eşyaları arasında bir çoklarını, Adana Halkevi sahiplerinden satın alıp Müzemize armağan etmiştir.

Müze mıntikasından bulunup getirilen eserlerden başka 1936 yılında Tarsusun Duatepe denilen Gözlükule mevkiinde Amerikanın Harvard Üniversitesi adına Bayan H. Goldman ve arkadaşları tarafından kazı yapılmaya başlanmış bu çalışma 1939 harp yılına kadar sürmüştür. Burada en eski Eti devrine ait değerli eserler meydana çıkmış ve müzeye yerleştirilmiştir.

1937 Yılıının onuncu ayında Liverpool Üniversitesi Profesörlerinden J. Garstang tarafından da Mersin şehrinin kuzeyinde Soguksu namı diğeri Yümüktepe yığmasında kazılar yapılmış ve 1939 harp yılına kadar süren bu araştırmalarda en eski Neolitik devrine dayanan bir çok eserler bulunup bunlar da müzemize yerleştirilmiştir.

İlk Müdür Halil Kâmil Alyanak tarafından, Eğitim Bakanlığının buyruğı ile Nizip'in Karakamış harabelerinden getirilen birçok Eti kabartmalı taşlar bilâhare Ankarada kurulan Büyük Eti müzesine nakledilmiştir.

İkinci Müdürü A. Rıza Yalçın, Müzecilik faaliyetleri arasında cennetdeki Türkmen oymakları üzerinde derin incelemelerde bulunarak topladığı bilgileri bu adla yazdığı kitaplarla yayınlamıştır.

Üçüncü ve şimdiki Müdür Naci Kum 1940 yılı başında işe başlayarak Müze içinde ve dışında yapmakta olduğu çalışmalarına Adana Halkevi Tarih ve Müze şubesi faaliyetile daima birleştirmeğe çalışmış, topladığı bilgileri Halkevi dergimiz olan GÖRÜŞLER'de yayınlamakta bulunmuştur.

Bu devre içinde Milli Eğitim Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında yapılan uyuşma üzerine bütün illerde olduğu gibi Seyhan, İçel, Maraş, G. Antep, Urfa, Malatya bölgelerinin mahkeme sicilleri Adana müzesine toplanmıştır. Bu kadılık sicil defterleri Osmanlı devrinin ve hakimiyetinin başladığı tarihlerden zamanımıza kadar geçen vak'a ve hadiseleri ihtiva eden değerli tarih vesikalarıdır. Bu defterlerin birçoğu Naci Kum tarafından gözden geçirilerek muhteviyatı katalog defterlerinde toplanmış ve tasnif işlerine yazılıya başlanmıştır.

Halkevimiz tarih ve müze komitesi tarafından yayınlanması ilk plânda olan ADANA TARİHİ için bu kadılık sicillerinden çok faydalar elde edilecektir. Bunlardan başka Halkevimiz tarih ve coğrafya bilgilerinde yetkili profesör ve doçentlere ayrı ayrı mektuplar göndererek bu tarihi muhtelif devir ve bölümlerinin taraflarından yazılmasını kendilerine teklif etmiş ve birçoklarından müspet karşılıklar almıştır.

Adana tarihinin muhtelif safhalarına ait, türlü yayınlar içinde bulunan bilgi malzemeleri ile kurtuluş savaşımızda bilfiil çalışan kahramanlarımızın hatıra ve menkıbeleri kendi ağızlarından dinlenip yazılan dosyalarda toplanarak Halkevimizde saklanmaktadır. Bunlar Adana kurtuluş tarihinin esaslı me haz ve vesikaları olacaktır.

Halkevi müze komitesi, geçen yıllarda tetkik gezisi gurupları teşkil ederek çevresinde tarih, arkeoloji ve folklor bilgileri toplamakta devam etmiş ve edecektir.

KURTULAN ADANA

Yazan : Ömer Lütfi Yücel

BUGÜN Adananın her tarafında gördüğümüz sevinçli ve neşeli şenlikler bu güzel yurdumuzun düşman esareti altından kurtularak anavatanına kavuştuğu içindir. Adana, Almanlarla birlikte giriştiğimiz Umumi harbin sonundaki mağlûbiyet üzerine İstanbul hükümetinin itilâf devletleriyle yaptığı 30 Ekim 1918 tarihli Mondros mütaresesi ve onu takip eden 10 Ağustos 1920 tarihli Dover Muahedesi'nin ezici ve öldürücü hükümleri neticesi olarak Fransanın işgali altına girmiş idi. Osmanlı Devletinde siyasi ve içtimai bir varlık ve mevcudiyet bırakmayan ve güzel yurdumuzun en güzel ve en münbit parçalarını ebedi bir esaret ve mahkûmiyete sokmak isteyen bu meşum mütareke ve muahedeyi yoktan varlık göstermek gibi harikalar yaratan asil Türk Milleti kabul etmiyerek silâha sarılmış ve vatanının her zerresini kanile canile müdafaa azmederek Atatürk ve İsmet İnönü gibi sinesinde büyüttüğü fedakâr ve kahraman evlâdlarını da kendisine rehber ve başbuğ yaparak mücadele sahasına atılmış ve sevimli vatanın her köşesine saldıran muhteris düşmanları birer birer mağlûp ederek istilâ emellerine set çektiği zaman güzel Adanamızı da Fransa hükümeti ile Ankarada yapılan 20 Ekim 1921 İtilâfnamesi ile 5 Ocak 1921 Cuma günü Fransızlar tarafından boşaltılarak üç senelik hazine bir ayrılık devresinden sonra tekrar Anavatanın ağızına atılmış idi. İşte biz bugünü kutluyoruz.

Tarihin devreleri sırasında Adananın geçirmiş olduğu safahatı muhtasar olarak anlatmağı kısa bir tarihî bilgi olmak itibarile faydeli görüyorum.

Tarihin ilk devirlerinde Anadoluda ufak ufak hükümetler mevcut olup bunların birisinde Adana Halep ve Maraştan ibaret sahada bulunan Kilikya hükümetidir. Bu devlet diğer devletler gibi kendisini idare edecek kudret ve kabiliyette olmadığından zaman zaman büyük devletlerin istilâlarından yakasını kurtaramasa Milâddan 1550 sene evvel Mısır hükümdarı Tutmes 1380 sene evvel Eti hükümdarı Subillu Kliyame 522 sene evvel İran hükümdarı Kamiz, 323 sene evvel Makedonya hükümdarı İskender ve Miladin 56 tarihinde Roma imparatoru Sezar tarafından işgal edilmiş ve bir Roma imparatorluğu-

nun Teodosyus zamanında Şarkî ve Garbî kısımlara ayrılmasından dolayı Kilikya Şarkî Roma imparatorluğu idaresinde kalmış idi. Milâdin 691 tarihinde Emevi hükümdarı Abdülmelik'in Kilikyada İkinci Jüstenyeyi mağlûp etmesi üzerine Kilikya Bizans idaresinden Emevi idaresine ve onu müteakip Abbasi hâkimiyetine girmiştir. Abbasi devleti hükümdarı Harunurreşit Bizans imparatorluğunun iki de bir de yaptığı akınlara karşı koymak üzere Milâdin 961 tarihinde iki yüz bin çadırdan ibaret ve takriben bir milyon kadar güzide Türk muhariplerini getirterek Kilikya havalisine ye leştirmiş ve Avasım vilayeti adile bir vilâyet kurmuştur ki askerî merkezleri Tarsus şehri idi. Bu şehirde askerî kumandanlar otururlardı. Bu kumandanlar içerisinde adlarına para bastıranlar da vardı. Moğol istilâsı dolayısıyla memleketleri olan Horasanda Mahan şehriden maiyetindeki 50 bin kişi ile Anadoluya gelip Erzincan ve Ahlat taraflarında oturan ve istilânın nihayete ermesile tekrar memleketine giderken Halep civarında Caber kalesi önünde Frat nehrinde boğulan Süleymân Şahın oğulları şimale doğru gittikleri sırada Türkmen arkadaşları olan yedi arkadaş Çukurovaya yerleşmişlerdir ki bunların Reisleri Yüregirdir. Yüregir Adana ve Tarsusta oturan Ermenilerden birer otlak hakkı olup sonra bu hakkı oğlu Ramazana vermiştir. Bu birleşmeyle de bu mıntıkaya yüzbinlerce muharip Türkler gelip yerleşmiştir. Osmanlı Padişahlarından İkinci Bayazıt zamanında su yolları meselesi yüzünden Mısır hükümeti ile Osmanlı hükümeti arasında çıkan ihtilâf harbe dayanmış ve Adana havalisi bir müddet Mısır hükümeti tarafından işgal edilmiş idi. Bilâhare Tunus Emirinin tavassutile 1491 sene Milâdisinde Mısır hükümeti ile Osmanlı hükümeti arasında yapılan sulh mucibince Adana ve mülhakatı tamamen Osmanlı idaresi altına girmiştir. Bu tarihten itibaren tam 427 senâ Osmanlı hükümeti idaresinde bulunduktan sonra Birinci Cihan Harbi sonunda yukarıda bahsettiğimiz vechile Fransız işgali altına geçmiş ve üç sene gibi acı ve hazine bir ayrılık geçirdikten sonra 5 Ocak 1921 cuma günü tekrar Türk Sancağı altına girmiştir.

HALKEVLERİNDE Temsil Kollarının Önemi

Yazan
Temsil Komitesi Başkanı
Fikri Sayar

Her saha ve sahadaki istidat ve hevesleri işleyen, telkin ve terbiyeyi her seviyede kafa ve ruh için tesirli kılabilen bir sanat şubesi de Halkevlerinde Temsil kollarıdır. İnkılâp yapmış memleketlerin ve müesseselerin halkı irşad ve rejimlerini aşılama yolunda en mühim vasıtalarından biri de tiyatro olduğuna göre biz de bu mühim ihtiyacı ilk defa hissedilen ve mevkii tatbiki koyan Ebedi Şefimiz Atatürk'tür.

Halkevlerinin ilk harcını yoğurup temelini atan, onlara mutlak ve mukadder şekli memleket ve insanlık için verip en faydeli birer müessese haline sokan ve bugün bu kutsal varlığı Milli Şefimize emanet eden Ebedi Şefimiz; bu kültür ocaklarının çalışma plânlarını tanzim ederken dokuz şubesi içinde temsil şubelerini yaratmakla Milletinin sosyal kalkınmasına muhakkak ki bu sahada da büyük hizmeti dokunmuş bulunmaktadır.

Halkevlerinde Tiyatro çalışmalarından başlıca maksat; bazı fikirleri, idealleri sahne yoluyla halka telkin etmektir. Neşriyatı takip etmeğe imkân bulamayanlar bu eserleri sahne delaletiyle okumak fırsatını bulurlar.

Bu sırada mektep tahsilinden sonra mutlaka bir halk terbiyesi yapmak esası kabul edildiğine ve Halkevlerinde de muvaffakiyet, metodlu çalışmalar ile mutlak olduğuna göre Temsil kollarında derli toplu çalışmaları yüzündendir ki kıymetli heves ve istidatlar burada yetişme imkânını bulabilmişlerdir.

Güzel Sanatların bir şubesi olarak vasıflandırılmamız icap eden sahne temsili için birçok elemanı bir araya toplamak, gösterilecek eserin provalarının muayyen saatlarında kendilerini bir arada bulundurabilmek, sahne işlerini tanzim eylemek, arkadaşlar arasında samimiyet ve kardeşlik hissi ve rabitalarını artırmak, disiplinli çalışmayı esas ittihaz edip kabul ettirmek bu kolları idare eden komitelerin en güç vazifelerinden biridir de. Karşınıza güzel bir dekor ve aksesuarile kurulmuş ve döşenmiş olarak çıkarılan bir sahnede eserin temsilinden sonra duyacağınız his, sizi esere bağlayan hislerinizdir. Fakat o piyesin Halkevlerinde maddî ve manevî ne büyük zorluklar,

feragatlar ve emeklerle meydana geldiğini unutmamak gerek.

Halkevlerinin fahri çalışan ve feragatkâr ve mütevazî temsilcilerinin en büyük zevkleri; halktan toplanacakları takdirleri birer hatıra halinde saklamak, civar vilâyet ve kazalara turne yapmak ve bilhassa asil muhtaç irşad olan köylünün ayağına kadar giderek onları seyyar sahnelerinin etrafında toplanmış görmektir. Bu sistematik telkin vasıtası olan sahne temsilcileri eski âdet ve ananede çözümlenmiş halk evleri sahnelerinin yüksek mânasını anlayan birçok sayın aile reisleri de kız çocuklarını sahneye çıkartmakta tereddüt etmemişler oyunculuk ve tulûatçılık gibi sakat zihniyet ve telakkilerin ortadan kalkmasına hizmet etmişlerdir.

Halkevleri Temsil kollarının milli rakıslara da önem vermeleri lâzımdır. Ecdadımızdan tevarüs eylediğimiz bu oyunları daima ön plâna almalıdır. Türk Milletinin zevkindeki inceliği, erliği çok güzel canlandıran milli oyunların bayram, şenlik tezahüratında ayrı bir hususiyet ve kıymet getirdikleri her zaman görülmüş ve her fırsatta bu güzel çareye başvurulması âdet hükmüne sokulmuştur.

Evimizin kuruluşu günündenberi sahnesinde hizmetleri geçmiş ve artık çocuk çocuca karışmış kıymetli elemanların etrafında bugün bir çok genç istidatın toplanıp kaynaşmakta olduğu sevinçle müşahade etmiş olunmaktadır.

Bu topluluğun en canlı neticesi klasik eserlerin sahneye konulmasıyla tebarüz etmiş, bu suretle Moleirer'in hastalık hastası komedisinden sonra Sophocles'in Antigone Piyesi beşer defa temsil edilmiş, şimdiden Halkevlerinin açılış senesi devriyesinde Shakespear'in Jül Casar eseri yüzü müteceviz eleman tarafından sahneye konulmak üzere bulunmuştur.

Gençliğe Halkevlerinin sıcak kültür ocaklarında bu imkânları hazırlayan kıymetli Sayın Büyüklelerimiz saygı ile anarken Ebedi Şefimiz Atatürk'ün Halkevleri açılışında «Partimizin Halkevleriyle bugün yurddaşlara kucağını açması, vatanda sosyal ve kültürel bir devrim yaptı» buyurmuşlardır.

Vâsıf Hoca

Uzunu kendisinden sorarsanız: ellidir,
Fakat, yelmiş olduğu çehresinden bellidir.

Dünyaları verseler hakmak için çirkine,
O, masum gözlerini cezalandırmaz yine.

Dişaset işlerinde yed-i tülâ sahibi,
Tam yetkeyle konuşur Dişinski, Bevin gibi.

Yoculunca, kahvede istirahat için o,
Durmadan oynar: Dikel, bezik, tavli, blardo!

O, kesret âleminden çıkmamış olmalı ki,
Don günlerde görüyor daima bir'i iki!

Onda, hep kablelmîâd ateh vardır diyorlar,
Halbuki hence, onda Kablel Mîlâd ateh var!

Kahveye gidecekken uğruyor Turanbar'a,
Kandahar'a giderken sapıyor Zengibar'a!

Kafasında çok defa melânî olur mevsimler,
Kışın beyaz cakelle, yazın paltoyla gezer!

Emekli bir öğretmen olduğunu unutmaz,
Geçende bir okulda günlerce ders okutmuş!

Konu çeşitlerini bazan nisyan eder de,
Tâziyede bulunur tebrik edecek yerde!

Ne şaheserdir ki bu yelmişlik minimini,
İmzasını atarken unuluyor ismini!

Oyle sanıyorum ki bitmiyecek bu konu,
Mîzahın dârbününden seyrettikçe onu!

Celâl Sahir MUTER

ŞEY'E MEKTUP

Ne sen beni tanırsın, ne ben seni.

Hattâsesini bile işitmedim, resmini bile görmedim, güzelim.

Fakat hence meçhul değil, ruhumu derinden derine mesteden pembe bir hayalsin sen.

İsmini biliyorum: Şey..

Hayır, söylemem. Zira senin sen olduğunu başkasının bilmesini istemiyorum.

Senin de bir çiçekliğin var, güzelim. Fakat, benim çiçeklerim arzu renkli, seninkilerse ümit renklidirler.

Senin bahçeni şen bahçivanlar, benimkini ise gamlı bulutlar sular.

İkimizin de kuşları vardır. Benimkiler ümidi, seninkilerse arzu-yu terennüm eder.

Gönüllerimizin, ruhlarımızın birleşmesini ne kadar arzu ettiğimi ne bileceksin?

Eminim ki, bunları sana yazdığımı bilemiyorsun; zararı yok..

Ey, benim şiirim, teranem..

Bunu yazarken seni görüyor gibiyim; fakat tanımam

Bunu okurken beni görüyor gibisin; fakat sende tanımazsın.

Belliki müşterek dünyamızı aynı güneş aydınlatıyor.

Gel benim şiirim, sevimli perim, gel. Ben, güneşimizin aşkına içerken gel de bunu sana yazdığımı söyleyeyim ve benden kalbimi iste.

Ali Ulvi Aray

ŞEHİRLİ VE KÖYLÜ

Bir şehirlinin yolu bir yaz günü köye uğradı. Köylüler ona iltifat göstererek içinde şen kuş sesleri yükselen sık ve geniş ormanları, bir altın denizi gibi dalgalanan geniş buğday tarlalarını, köyün yeşil dağlarını, suları şarkı söyleyen derelerini gezdirdiler Şehirli bütün bunlara baktı, buğdaylarda nefis yemekleri, köy damlarında muhteşem köşkleri ve sarayları, kırlarda parkları gördü.

Ona bir soğuk kaynaktan tas tas su, henüz yoğurdu yayılmış yayıktan maşrapa maşrapa köpüklü ayran ikram ettiiler Şehirli, şehirdeki kristal bardaklardaki buzlu suların hülyasile suyu, şişelerde buzlu gazozların hülyasile ayranı içti içinde gizli bir sıkıntı başladı. Bütün hülyalarına daldığı şeylerin kendilerini yerinde görmek isteyerek (şehirli) dedi şehrine döndü

Pazara gitmek isteyen bir köylünün ayağı da şehre düştü. Şehirde ona rasgelenler (Ne hoyrat adam) dediler, değer vermediler. Köylü bütün bunları hoş gördü Düşünmediler ki fırından hazır aldıkları has ekmeklerde bu köylünün elemegi, yedikleri her gıda maddesinde bu köylünün hakkı vardı. Kravatlı, ipekçoraplı, elbisesi düzgün ütülü ve tuvaletli şehirli, onu beraberinde gezdirmeği kendisine yakıştıramadı. Köylü, çarşığı pazarı parkları yalnız başına gezdi, dolaştı. İnsan elle güzelleştirilmiş şehirliyi tabii güzellikleri üzerinde olan köyünü karşılaştırdı. Sarı öküzleri düven süren harmanını hatırladı Soğuk pınarlarını andı. Koyunlarını, ineklerini meralarda otlar gördü, seslerini duyar oldu. Tarlaları, çayırları çimenlerle bütün gözlerinin önüne geldi, yeşil ağaçlara gömülü mütevazî kulübesini gördü. İçinde köyüne özlem duydu. «Köyüm» dedi, köye dönü..

Cengiz Turhan

Unutma Beni..

Girmek istedim, gidemedim.
Gelmek istedim, gelemedim, bir türlü.
Gözlerim, gitmiyen, götürmüyen yollarda kaldı.
Uçan kuşlara, esen yellere benden selâm ve haber götürmelerini yalvardım.
Kuşlar beni yeller seni unuttu, sevgilim.
Bir Samyeli bahçemdeki çiçeklerimin hepsini soldurdu;
Yalnız solmıyan bir tek çiçek kalmış, sevgilim:
«Unutma beni»

Ali Ulvi Aray

Gördüm ben

Bu şeb, aks-i ruh-i yârı meyi sahbâda gördüm ben,
Sanırsın serv-i mâ i sine-i deryada gördüm ben.

Serâpâ nûrdan suretpezir-i in'ikâs olmuş,
Kemâl-i hüsnümü ayinei Mevlâda gördüm ben.

Dem-i kesrette âzâd olmadım kayd-i tealluktan,
Huzur-i kalbi ancak günc-i istiğnâda buldum ben.

Tefekkür ettim (El'insanü sırrı) remzini elhak,
O mefhumu cemâl-i âdem-i mânâda gördüm ben.

Meğer hâk-i der-i cânâna yüz sürmüş dil-i şeydâ,
Onu seyrimde Tal'at cennet-i âlâda gördüm ben.

Hasan Talât MUTER

Onun Arkasından :

KOŞMALAR

Anlaşan ilkönce gözlerimizi,
Onlar aşladı sevdâyı bana.
O gözler göklerden daha temizdi;
Onlardı sevdiren dünyayı bana.

Yünzuden okurdum önce her şeyi;
Bilemezdim mânâsına ermeyi;
Kuru bir ses gibi dinlerdim «neyi»;
O idi öğreten mânâyı bana.

Sevgi engininin kıyısında idim;
Atamazdım ona doğru bir adım;
Onu aşmak için yoktur kanadım;
O oldu aşırın deryayı bana.

Onun ışığında yaşarken her an,
Vesline, hicrine henüz doymadan,
Aktı da bir yıldız gibi ulkumdan,
Ağlattı kabrinde «Leylâ» yı bana.

Celâl Sahir MUTER

Hikâye

İki Yolcu Uğurlandı!..

Yazan : Sadi Günel

SEMİH nefes nefese gara girdi. İstasyon çok kalabalıktı. Yolcusunu görebilmek için ayak parmaklarının üstünde yükseliyor, arıyor, sonra işi çarpışa ilerliyordu. Trenin kalkmasına sekiz dakika vardı.

Aradığı güler yüzlü genç kıızı gördü. Meltem kadar ılık ve tatlı bir gülümseyişle iki adımlerliyen güzel kızın yumuşak elini bir an için avuçlarında tuttu. İçinde fırtınalar vardı. Çünkü, bu ayrılışın üç hafta önceki buluşması da bu kadar heyecanlı olmuştu.

Semih, büroda kendini işinden unuttuğu bir anda telefonla aranmıştı. Kahkahacılarla süslenen ve yanında muziplik yapanlara söz anlatan bir kadın sesi sormuştu.

— Alo!... Bay Semih mi?

— Sen misin Perihan?

Fıkır, fıkır bir gülüşten sonra yaramaz ses onu şaşırtmıştı.

— Vah, vah!.. Demek beklediğiniz vardı?

Semih biraz çekingen davranmıştı.

— Yine bir şeytanlık mı kurdun Melahat?

Karşıstından gelen ses, bal tadile gülüyordu.

Biraz daha tanınmazsam bir kaç isim daha sırayacaksınız... Nemide konuşuyor.

Semih olduğu yerde zıplamış, konuşanın yanına uçmak istemişti.

— Sen ha!.. Nasıl olur Nemide?

— İstanbulda bunaldım.. Şu çok sevdiğim arkadaşımın yanına kaçtım. Şimdi oradan telefon ediyorum. İlk işim sizi aramak oldu.

— Son işin de bir daha aramamak olacak galiba!..

— Yine başlamayın... Sizi her zaman sayar ve ve ararım.

— Teşekkür ederim..

Semih, hemen o akşam Nemidenin misafiri kaldığı eve koşmuştu. Ancak on dakika görüşmüşlerdi.

Nemide, evlenmekten ürperten bir yüksek tahsil öğrencisi idi. Semih de, onun için, unutulmak istenmeyen bir dost, tatlı hatıraları olan bir erkekti.

Tanışmaları çok eski idi. İstanbulda, son buluşmalarında, on günlük sıkı bir arkadaşlık hayatı ya-

şamışlardı.. Bir akşam, bir otomobil gezintisinde Semih, Nemidenin tatlı bakışlarına dalarak, bir rüya âleminde imiş gibi, içini döküvermişti. Genç kız, güzel kız, şirin kız onu üzmetten çekinerek kendilerini ayıran engelleri ileri sürmüş, erkeklik ve dişilikten çok uzaklara kaçmıştı.

Bu vafı kızgınlıktan sonra, Nemidenin, karşılaşmadan kendisini aramıyacağına inandığı içindir ki, telefonda sesini işitince çeşitli heyecanlarla şaşırması kalmıştı.

Ankarada kaldığı üç hafta içinde de ancak bir kaç kere görüşmüş ve yine o dostluk sınırını aşmamışlardı.

Şimdi istasyonda, genç kız elini onun avuçlarından çekmeden gülümsüyordu.

— Ne yazıklı.. Çok az görüşebildik.

Semih, yalnız onun anlayabileceği bir dille cevap verdi. Ankaraya sıkıntılarını dökmeye gelmişin sanırım.

Bir an erkeğin gözlerinde duraklıyan bakışlarını önceden tanıttığı arkadaşına çevirdi. Gülümse-diler.

Nemide, uğurlamağa gelenlerle Semih'i tanıştırdıktan sonra, arkası dönük olduğu halde bir çocuğu okşayan bir arkadaşının kolundan tuttu.

Semih, dön de tanışma işini bitirelim!

— Semih, kendine dönen sarışın yüzle, söylenen ismin arasında kalbinin donduğunu duydu. Parmaklarına değen eli, sekiz aylık bir hatıra tomarını avucuna koyuyordu sanki...

Güleç kadın, onu iliklerine kadar ürperten, mazideki musikili sesle geçmişi büsbütün gözlerinin önüne serdi.

— Tanıştığımıza memnun oldum.

Semih, uzun iki dakikayı, onların neşeli konuşmalarından unuttuktan sonra kendine gelebildi. Bir şey söylemesi gerektiği zaman da, Nemidenin çok sık pardesösünü ögmekle heyecanını yenmeğe çalıştı.

— Ne güzel giyiniyorsun Nemide.. Grilerin arasındaki şu beyaz yollar ne göz alıcı şey!..

Yanıdakilerin de ortak oldukları bu beğenmiş onz, Semihanın bakışlarıyla bir kaç saniyecik olsun konuşmak fırsatını verdi. Kendi içi dolu olduğu ka-

dar, genç kadının da gözleri boştu.

Nemideyi uğurlayan ellerin boşluktaki sallanışı bittiği zaman, Semih ile Semih yanyana gelmiş ve öbür arkadaşlarından biraz uzaklaşmışlardı.

Erkek, genç kadının geçmişi anacak tek kelime söylemesini, içi titreyerek bekledi. Bir an göz göze geldiler. Semih, ilk tanışanlara karşı gösterilen o basma kalıp gülümseme ile ve bomboş bakışlarla konuşuyordu.

— Ne iyi kızdır Nemide, değil mi?

Semih söylenenleri işitmeden sordu.

Orkideleri sever misiniz?..

Sarışın kadının kirpikleri şaşkın şaşkın kırıştı.

— Bayılırım!.. Niçin sordunuz?..

İç i zırap cenderesinde sıkışan erkek başka bir soruya geçti.

— Orkidelerin hikâyesini de mi bilmezsiniz?

Sekiz aylık sevgi hayatlarında, orkidelerin hikâyesi onlara sembol olmuştu.

Semih bunu işitmemiş gibi, yanlarına gelen ah-baplarının konuşmalarına karıştı. Biraz sonra, onları taksi ile uğurlayıp garin önünde yapayalnız kalan Semih, ağaçların altından ulus meydanına doğru ilerlerken, iki yıl öncesini düşünüyordu.

Bütün dış yaradılış ile ve üstelik sesinin ahengi-le de, hayatının sekiz ayını doldurmuş olan bir kadına, başka birisinin bu kadar benzemesi mümkün mü idi? Adının bile aynı oluşu, inanılmıyacak bir gerçek değil mi idi?

Yoksa bu, bütün ömür önce unutamıyacağı günleri yaşatıp ansızın bir sır gibi kaybolan, kendi Semih-hası idi de, bir daha birbirlerini tanımamaları gerekecek bir duruma mı girmişti? Ozaman Semih'in aklına, istasyondaki genç bir erkek geldi. Çok samimi konuşuyorlardı. Onu adile çağırıyordu.

Bu ne garip bir hayat cilvesi idi? Hülyaların-dan bir parça olan genç kızdan ayrılırken, onun şü-rünü yudum yudum içtiği elile, varlığının bir parçasını söküp götürün kadına tanıtıyordu.

Rüzgâr ile yüzünü sıyırtıp geçen bir otomobilin klaksonu düşüncelerini değiştirdi.

Aylarca kollarında çırpınan, ağlıyan, gülen Semihanın, nerede olursa olsun kendisine bu kadar yabancı kalmasına imkân yoktu.

İki kere göz göze gelmişlerdi amma, kadın her defasında bakışlarını kaçırmıştı. Neden?

Bu sorudan sonra, kendi, Semihinin Gümüşsuyundaki küçük odasına bıraktığı kısacık mektubun incecik yazıları gözlerinde canlandı.

..... Semih, ne durumda olursak olalım, bir-gün karşılaşsaksak, her şeyi mahvedip boynuna atılmamak için Tanrıdan kuvvet vermesini dileyerek seni bırakıyorum..

Semih, birdenbire zihninde aydınlanan bir duyuşla, doğru yolunu bırakıp, Gençlik parkının köşesinden sağa döndü.. Onlar taksi ile Yenişehre gitmişlerdi.. O tarafa yürüyordu.. Semihayı görmesine

imkân yoktu. Büyük bir tesadüfün karşılaştırmasın-dan başka, ne ümit besleyebilirdi ki!..

Sergi evinin önünde bir an durakladı ve gülüm-sedi. Çabucak ceplerini karıştırdı. Çıkardığı kâğıda sevinçle baktı ve hızlı hızlı yürüdü.

Tam tren kalkmak üzere iken, Nemide, çok sev-diği arkadaşına bir adres sormuştu. Semihle Semihanın karşılaşmalarındaki heyecanı sezmiş olan iyi yürekli kadın, sözlerine şunu da eklemişti:

— Belki lüzum olur. Semihanın telefon numarasını da alıver? (68 ...) Kah, kah, kah, kahl!..

Tren düdüğünün keskin sesi onların kâhkâhala-rına karışırken Semih, telefon numarasını hemence-cik yazıvermişti.

Büyük bir sevinçle Kızılay parkına gelince bir-denbire durakladı. Nereye gidiyordu? Ne yapacaktı? Arkasından koştuğu insan, isteseydi, ona görüşmek yolları göstermez miydi? Kafası, kalbi ve ayakları çalışarak, onu geç vakitlere kadar Yenişehrin bütün sokaklarında sürükledi durdular..

Üzgün ve bitkin bir halde yatağına kapandığı zaman galiba biraz da gözleri ıslaktı.

Ertesi gün bin bir tereddütle eline aldığı mikro-fondan işittiği ses, ona öyle yakın, o kadar sıcak ve öylesine samimi geldi ki, içini boşaltmaktan ken-dini alamadı. Duygularını saçıp döktükten sonra sızlandı:

— Acı bir şaka mı yapıyorsunuz Semih?

— Hayır, yalnız şaşıyorum. Bu inanılmaz şeye şaşıyorum.

— İnanılmıyaca ne var?

— Ne söyleyeceğimi kestiremiyorum. Fakat ha-yatımda böyle bir maceranın kahramanı olacağımı ummazdım.

— Boğazda, Adalarda, İstanbulun her güzel kö-şesinde yaşayan o mesut saatlara macera demeğe nas-ıl dilin varıyor?

— Haklıyım, Çünkü o saadete eren kadın ben değilim.

— Çok heyecanlısınız. Allah kavuştursun deme-ği unutuyordum Şimdi Nemide... Semih daha fazla dinleyemedi mikrofonu kapatırken agramalık olmuştu. Şu kadınlar ne anlaşılmaz şeylerdir!.. Artık hiç birisine inanmamağa yemin ediyor, budalalığına dış biliyordu.

Birkaç gün sonra, istasyon büfesinde oturuyordu. Acı kırgınlığından doğan hincini kâğıtlara döküyordu. Telefon rehberinde bulduğu Semihanın adresine gönderecekti. Biraz önce arkasındaki masaya birkaç kişinin geldiğini sezmiş, fakat başını bile çevirmemişti.

— Kızım dikkat et! Çayını dökeceksin!

Semih, iliklerine kadar işliyen bu sesle, iğnelen-me gibi geriye döndü. Semih ile göz göze geldiler. Dış yapı ile istasyonda gördüğü, sesle telefonda din-lediği aynı varlık şimdiki yakınlığı ile onlardan ne kadar uzaktı. Boğazın ve Adaların sevgilli idi bu kadın.. Çocuğu sakınmak istediği şeyi kendisi

Sıtma Savaş Başkanı Dr. Muhit Tümerkan'ın Evimizde verdiği "Sıtma,, mevzulu Konferanstan özetler

1 — Bize sıtmayı yalnız ve yalnız sivrisinekler taşır.

2 — Anofel denilen bu sivrisinekler bize taşıdıkları mikropları sıtmalılardan alırlar. (Peki onlar kimden alırlar diyeceksiniz; onlar da sivrisineklerden... bu snretle suallerinizi önlemek için birçok cevap vermek mümkünse de en kestirmesi tavuk mu yumurtadan, yumurta mı tavuktan... meselesini hatırlatmaktadır.)

3 — Sivrisinekler, akmyan, durgun, birikintili sulara ve bataklıklara birkaçyüz birden yumurtalar larva olur. Küçük su kurtları olan larvalar 10 - 15 günde gömleğini suya bırakarak bildiğimiz sivrisinek olur, uçar gider. Sokacak insan ararlar.

4 — Sivrisinekler sıtmalıları sokunca kan emerler ve hastanın kaniyle beraber sıtma plasmodilerini de almış olurlar.

5 — Sivrisinekler vücutlarında 15 - 20 gün ürettikleri sıtma plasmodilerini bu sefer de soktukları sağlam çocuklara ve büyüklere aşarlar.

6 — Sıtma mikropları beş altı günden 25-30 güne kadar kanda ürerler ve bu üreme kâfi derecede artınca çok kere birdenbire, titreme, sonra ateş ile hastalanırlar, ve çok perişan olurlar.

7 — Sıtmayı sivrisinekler taşıdığına göre bunları mümkünse daha sinek olup uçmadan, suda yumurta ve sürfe su kurdu halindeyken yok etmelidir.

Bunun için de sulgra mazot, paris yeşili ve sair maddeler serperler. Bunları bulmak her zaman kolay değil tabii.

8 — En iyisi su birikintilerine, bataklıklara, durgun sulara meydan vermemek ve meydana gelmiş olanları da doldurmak, akıtmak veya herhangi bir suretle kurutmak ve ziraata çok ehemmiyet vererek işlenmemiş toprak bırakmamak sıtma ile mücadelede en mühim tedbirlerdendir.

9 — Uçmuş sivrisinekleri evlerimizde, odalarımızda, bulursak pompa ile püskürtülen ilaçlarla, veya herhangi bir vasıta ile öldürmek.

10 — Pencerelerimize ince tel kafes, bulmazsak tülbenet veya cibinlik bezi germek.

11 — Cibinlikte yatmak, ve sıtmalıları, sivrisinek sokmasın da, sonra bize sıtmayı aşılamasın diye böyle odalarda veya cibinlikte yatırmak.

12 — Sıtmalı yerlerde akşamdan sonra, sivrisineklerin çok bulunabileceği mahallerde dolaşmamak; ve dolaşmaya mecbur olanlarında baş cibinliği ve eldiven gibi koruyucu giyecekler kullanılmaları..

İste değerli dinleyicilerim; bunları bilmekle başkaca alınması lâzımgelen tedbirleri kendiliğinden icad etmek mühim bir mesele olmayacaktır. Sıtma mevsimi yeniden kapımıza geldi; yazı neş'e ile geçirmek için, bu bilgilerden bilmiyen, duymıyan yurttaşlara da yakınlık göstermeliyiz.

Semiha, olgun ve küskün bakışlarla onu acı acı süzdü. Semiha, arkalarından yavaaş yavaaş yürüyor ve hincini alacak fırsat bulduğu için seviniyordu. Tren kalkarken, alaylı bir gülümseyişle el bile salladı.

Eli havadan inmeden beyninde bir şimşek çaktı. Nemideyi uğurlayan arkadaşları Semihaya niçin gelmemişlerdi? Müthiş bir şüphe ile sağına soluna çarparak telefona koştu. Numroları çevirdi. Kadran da ne ağır düşüyordu!

— Alo, alo!.. Ben Semiha.. Kimsiniz?

Soğuk ve birez da kızgın bir sesle şu cevabı aldı.

— Semiha... Size şunu söyleyeyim ki, ya bir rüya gördünüz veya tuhaf bir şaka yaptınız.. İyi birer arkadaş olacağımızı sanmıştım... Ne yazık ki siz, hiç aklıma gelmiyecek hikâyeler uydurdunuz.

Erkeğin titrek dudaklarından birkaç kelime dö-küldü.

— Affınızı rica ederim... Özür dilerim.. Aldanmışım!..

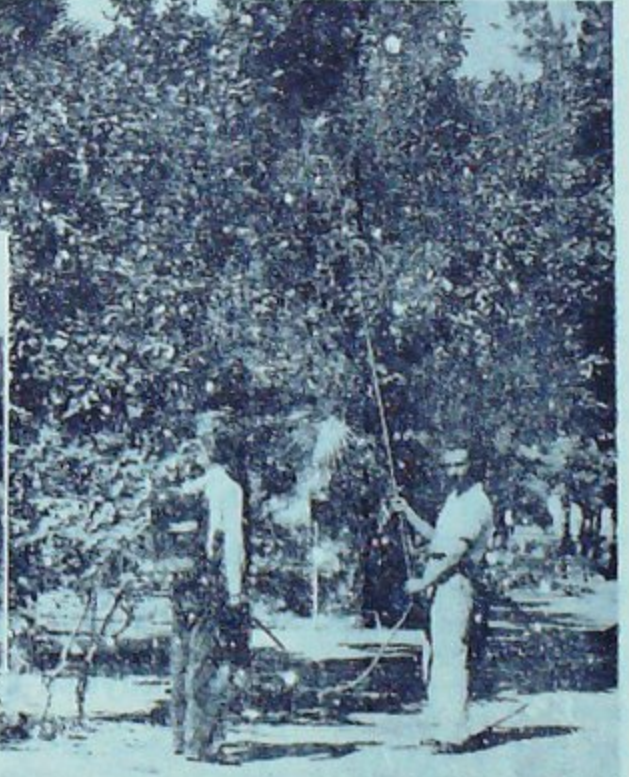
Dört yolda chrysomphalees mücadelesi

Adana echir sularında sürfe mücadele faaliyeti

Adana fabrika göllerinde yapılan sürfe mücadele faaliyeti

Narenciyelerdeki krizomfalus mücadelesi

yaptı. Yanındaki erkek homurdandı. Sağındaki genç kız fıkırdadı..

Semihanın delice heyecanı, bakışlarındaki çirpimşler, kendisini de çıldırtacak gibi idi. Her ikisi de bir şeyler yapmak istiyorlardı. Semiha, birkaç gün içindeki bu değişikliği neye yoracağını bilmiyordu.

Yanındaki erkek, telefon edeceğini söyleyerek kalkmıştı. Genç kız söyleniyor ve gülüyordu.

İstanbulu kavuşacaksın diye kaç gündür yemekten kesildin ablacığım. Bak şu pasta ne güzel.

Genç kadının bakışları bir an Semihinkilerde eridikten sonra mırıldandı.

— Orada bıraktıklarımın boynuna atılmak için koşuyorum.

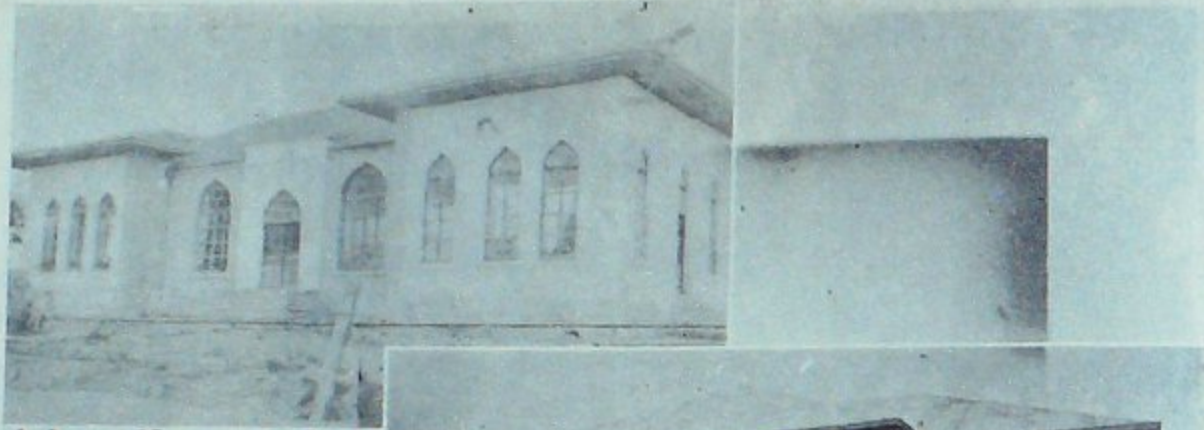
Semiha, artık kendisine eğlendiğine inanarak soğuk bir gülümseyişle ve hiddetle kalktı. Kadın dona kalmıştı. Üstelik de bir omuz silkişle kasaya yürüdü. Para verirken telefonda dönen adam telâşlanıyordu.

— Çabuk ol Semiha! Treni kaçıracağız.

Adana Bilmeceleri

Derleyen : Sait Toraman

- V -

Adana Karataş okulu

Adana Kadıköy okulu

Adana Deniz kuyusu köyü okulu

Ceyhanda
Şükrüye okulu

- B -

- 114 — Ah, ufacak kitemni ah, ben seni tureyni
yasdı daşnan kreyni (Bit)
- 115 — Altı top, üstü küp onun üstü ışlak, mışlak,
onun üstü ormannik (İnsan)
- 116 — Allah yaratmış bir tane yürütür onu dört
canlı, sekiz ayağı, yüz parmağı, budur Alla-
hın âhir fermanı. (Ölü)
- 117 — Alaca yılan - selviye dolan (uçkur)
- 118 — Attı daşı - furdu guşu ne attı daşı ne furdu
guşu. (Gölge)
- 119 — Altı göl - üstü gül. (Lamba)
- 120 — Altı mermer - üstü mermer içine her giren
terler. (Hamam)
- 121 — Açıldı sandık - döküldü fındık (Keçinin ters,
lemesi)
- 122 — Ağız var dişleri yok, karnı var, barsakları
yok, eli var ayağı yok (desti)
- 123 — Anırır anırır, ağca potuk doğurur. (çıkırık)
- 124 — Akşam gendi serilir, sabah gendi derilir.
(Yıldızlar)
- 125 — Altı tahta, üstü tahta, içinde bir sarı softa.
(Badem)
- 126 — Aptes alır, namaz kılmaz. (Ölü)
- 127 — Aktır tarlası, karadır tohumu. Elle ekilir, dile
biçilir. (Yazı, mektup)
- 128 — Anam yapar yapısını, gemik açar kapısını.
(İçli köfte)
- 129 — Aldım ele - attım yere. (Sümük)
- 130 — Allah bir ağaç yaratmış dalsız budaksız
Üstüne bir kuş kondurmuş tüysüz, daraksız
(Ruh)
- Bunu biri kesmiş, baltasız, bıçaksız (Azrail)
- Onu da biri yutmuş dilsiz, dudaksız (Yer)
- 131 — Altı ataş, üstü daş, içinde var binbir baş.
(Hamam)
- 132 — Ana bir kız doğurmuş ne ayağı var, ne başı
kız bir ana doğurmuş, hem ayağı var, hem başı.
(Yumurta)
- 133 — Alçacık boylu kadife donlu (Patlıcan)
- 134 — Anası eğri, babası doğru. (Orak, kazma)
- 135 — Ağzında yılan, içinde duman (Çubuk)
- 136 — Beli eğri - burnu sivri (Çuvaldız)
- 137 — Benim bir kutum var içinde sıra sıra kara
kalpaklı askerlerim var. (Kibrit)
- 138 — Benim bir tazım var, ağız var dili yok, ne
versen yemem demez (Soba)
- 139 — Bir gücücük mermer daşı içinde var, beyler
aş, bişirirsen aş olur, bişirmezsene kuş olur
(Yumurta)
- 140 — Bir gücücük minedir, dünya âlem donadır.
(İnne)
- 141 — Ben giderim o gider, ben dururum o durmaz.
(Irmak)
- 142 — Biri der ki «of belim» biri der ki «of başım.»
(Tahta, Çivi)
- 143 — Basdım demir kapıya çıktım yüksek depiye.
(Üzengi, At)
- 144 — Bin delikli damdan kar yağar. (Elek)
- 145 — Beyaz koyundan kara süt sağdım (Kelime oyunu)
- 146 — Bir atım var haşarı kuyroğu damdan dışarı
suyu Allahtan, yemi elden. (Su değirmeni)
- 147 — Benim bir kızım var, gelenin, gidenin elini
öper. (Kapı mandalı)
- 148 — Bilmecce, bildirmece el üstünde kaydırmaca
(Sabun)
- 149 — Bir boru içinde kızıl su akar, insanın ömrü
bu suya bakar (Kan)
- 150 — Bağlarım yürür çözerim durur. (Kondura)
- 151 — Benim bir kalam var içi boş, dışı daş.
(Minare)
- 152 — Ben giderim o gider, üstümde gölge eder
(Şemşiye)
- 153 — Bilmecce, bildirmece resim yapar, gündüz, gece
(Ayna)
- 154 — Beyaz üstünde karalar, birbirini kovalar.
(Kâğıt, yazı)
- 155 — Bir paşa geldi, dili yok. (Bebek)
- Bir ata bindi canı yok. (Beşik)
- Bir çift kuzu yedi gemiği yok (Meme)
- 156 — Beyaz kuş gelir gider. (Mekik)
- Siyah kuş ağzını açar (Makine)

Seyahatnamelere göre Çukurova

Gazzi - Mekki Seyahatnamelerine göre XVI. yüzyılda Çukurova

TANINMIŞ Seyyahlardan Gazzi, 867 (1462) tarihinde Kahire'de doğmuş ve İstanbul ile Şam arasında seyahatta bulunmuştur.

Diğer seyyah Mekki ise, 917 (1511) tarihinde doğmuş ve yine İstanbul ile Mekke arasında seyahatta bulunmuştur. Gazzi ve Mekki Seyahatnamelerinin Anadolu'ya ait kısımları Türkçeye çevrilmiştir. (bk. Ekrem Kâmil GAZZİ - MEKKİ SEYAHATNAMELERİ, TARİH SEMİNERİ DERGİSİ

$\frac{1}{2}$ S. 5 - 90.). Tercümenin Çukurova'ya ait kısımları, Seyahatname'nin öneminden dolayı 'GÖRÜŞLER'in bu sayısına aynen alınmıştır.

Bu Seyahatnamelerden sonra, Evliya Çelebi (c. IX. İst., 1935) ile V. Cuinet (TURQUIE D'ASIE, c. II) deki Çukurova'ya ait kısımlar bazı notlar ilâvesi ile yine aynı dergiye alınacaktır.

Gazzi. - İstanbul'da görülecek bir işi (1) için 936 (1529) yılı Ramazan'ın 18 inci Pazartesi günü Şam'dan yola çıkan Şamın Şafii büyük bilginlerinden Bedrüddin - el - Gazzi, ayın 21 inde Halep'ten 23 ünde Humus'tan, 25 inde Hama'dan, 26 sında Muarredan, Şevvalin 4 ünde Halep'ten, 8 inde Misis'ten, 10 unda Adana'dan, 11 inde Kölek (Kölek, Gülek) Boğazından, 12 inde Akköprü'den, 14 ünde Ereğli'den, 17 inde Konya'dan 19 unda Akşehirden, 21 inde Afyon Karahisardan, 23 ünde İnönü'üden, 24 ünde Ermenipazarı'ndan, 26 sında Yenişehir ve İznik'ten, 28 inde İzmit'ten, 30 unda Gebze'den hareketle aynı günün akşamı Üsküdar'a varıyor ve Zilkadenin 1 inci Pazartesi günü İstanbul'a geçiyor.

Bir sene kadar İstanbul'da kalan ve işlerini başarıyla neticelendirdikten sonra 937 (1530) yılı Şevvalinin 22 inci Perşembe günü vatanına dönmek üzere yola çıkan seyyah, hemen aynı yolu takiben Zilkadenin 24 üncü Pazartesi öğleden sonra Halep'e varıyor. Halep'te yirmi gün kalan seyyah Zilhiccenin 16 inci Pazartesi sabahı buradan kalkarak aynı ayın 28 inci Cumartesi günü Şam'a varıyor.

Mekki'ye gelince : Medine'de Yeniçeri komutanı olan Pirinin zulümlerini yok etmek için, Mekke Şerifi tarafından kardeşi ile Cevher, Sürür, Yakut, Geyvan, İsmail Kürdi, Cevher Şerifi, Ferhan Şerifi ve Ahmet - iş - Süveymi olduğu halde Kanunî Süleymana elçi olarak İstanbul'a gelen Mekki, 965 (1557)

senesi mihreminin 5 inci Perşembe günü Mekke'den, 17 inde Mardinden, Saferin 2 inde Tebükten, 6 7 inde Maandan, Cemaziyelevvelin 2 inde Halepten, 10 unda Adanadan, 11 inde Kosonlu (Kuson)

Kölek Boğazından, 14 ünde Gāvursandıktan, 15 inde Ulukışladan, 17 inde Ereğli'den, 19 unda Saruhan'dan, 20 inde Mişkir'den, 21 inde Bozoktan, 22 inde İlgından, 25 inde Akşehir'den, 26 sında Çaydan, 28 inde Karahisardan, 29 unda Döğerden, 30 unda Mekki (Kütahya) dan (2) adamları da Sakadan, Cemaziyeleherin 1 inde Garbilciden, 3 ünde Karaöyükten, 9 unda Gebze'den kalkarak Üsküdar'a, nihayet ayın 10 uncu

Çarçamba günü İstanbul'a varmıştır. Burada iki ay kadar kaldıktan sonra Şaba'nın 18 inde deniz yolile memleketine gitmek üzere İstanbul'dan ayrılmış. 21 inde Boğazhisarda biraz durduktan sonra Sakız, Susam, İstanköy, Rodos adalarına uğrayarak, Ramazan'ın 1. nci günü İskenderiye'ye varmış, iki gün istirahattan sonra ayın 3. ünde yine deniz yoluyla 7 inde Mısır'a çıkmıştır. Mısır'da 20 gün kadar kadar kalan Mekki, Ramazan'ın 26 sında Mısırdan çıkmış Tih üzerinden Vadilkureyd, Ebyarı Âlâya ve Raliğ yolunu takiben 965 (1557) yılı Zilhiccesinin 3. üncü cuma günü sabahleyin Mekke'ye varmıştır.

MISIS (3)

Gazzi - Şevvalin 6 inci salı günü Halepten hareketle Ethareb, Amik, Yağra, Buğramen, Ak-

(1) Gazzi'nin babası öldükten sonra geçim durumları daralmış, müderrislik ve buna benzer bir iş almak için İstanbul'a gitmiştir. (bk. TARİH SEMİNERİ DERGİSİ, $\frac{1}{2}$ s. 19. No. 1)

(2) Müellif, yükleri Saka'da bırakarak dostu Abdurrahmon-ül-Gubari ile görüşmek üzere Kütahya'ya geçiyor. geceyi orada geçirdikten sonra Kütahya'dan, yükler de Saka'dan hareketle Garbilci denilen yerde birleşiyorlar... Mekki s. v. 142-2 (bk. TARİH SEMİNERİ DERGİSİ $\frac{1}{2}$ s. 2, No. 2)

(3) - Menazır-ül-Avâlîme göre; Misis (Masisa) İbni Havkal'den naklen: İki şehirdir; birincisine masisa, diğerine Keferta denir ki ikisinin arasından Ceyhan nehri geçer. Aralarında taştan yapılmış bir köprü vardır. Bu şehir hayetle münbit yüksek bir arazidedir, Mescit camiinde diz çöken bir adam 4 fersah mesafe uzakta denizi görebilir. (bk. TARİH SEMİNERİ DERGİSİ, $\frac{1}{2}$ s. 22)

YAZAN

Şevki Berke

İzmir İnönü Lisesi Tarih Öğretmeni

betil Merkez, Karakapı, Bastek yoluyla birçok ârizalı yollardan, ormanlardan geçerek Şevvalin 8 inci cumartesi günü Masisa (Misis)'e vardık.

Misis; Ceyhan üzerinde bir şehirdir. Ağaçları bol ve çeşitlidir. Bahçelerini sulayan bu nehrin üzerinde büyük ve sağlam yapılı bir köprü vardır. Bu köprü'nün her iki başında geceleri kilitlenen kapılar vardır. Burası önce en iyi ve ileri şehirlerden biri idi. Birçok büyük adamlar da yetiştirmişti. Fakat, maalesef bugün (yani XVI. yüzyıl) yıkılmış ve yüzyıllar onun güzelliğini bir yudum su gibi içmiştir. Evleri viran, avluları boş, ne bir efendisi ne de bir desteği kalmamıştı. Şu kadar var ki eski şeklini canlandırarak bazı enkaz hâlâ meucuttur.

Burasını sulayan Ceyhan nehri ise, çabuk akışlı dalgalı ve fırtına yakın büyüklüktedir. Suyu güzel ve tatlıdır. Sis şehir ve topraklarında dolaşan bu hayat saçan nehir, Rum memleketlerinin sınırında kuzeyden güneye doğru akmaktadır, kt dağlardan, dere ve tepelerden geçer ve Misis'e kuzey yönünden ve etrafında dolanarak doğusundan ve batısından süzülerek varır. Bu tabii güzellik ve manzaralar, esasen rutubetli rüzgârlar, yolcuları orada konaklamak zorunda bırakıyordu. Şehre, yükselen bakan, ağacı bol bir yere indik. Burada, gölgesinde bin kişiyi barındıracak büyüklükte bir melengiç ağacı da bütün bakışları kendisine çekiyordu. Cenneti andıran bu güzel, görülmeğe değer yerde ve bu ağacın gölgesinde güneşin kızgınlığını geçirinceye kadar istirahat ettikten sonra göçtük (bk. TARİH SEMİNERİ DERGİSİ, $\frac{1}{2}$ s. 22).

ADANA (4)

Gazzi. - Şevvalin 8 inci Cumartesi günü Adana'ya vardık. Küçük ve çok güzel olan bu şehrin bahçeleri çok, ağaçları çeşitli ve boldur. Şehre, Seyhan nehri üzerinde bulunan bir köprü vasıtasile gelinmektedir. Ceyhana yakın büyüklükte olan bu nehrin, şehrin etrafındaki akışı çöreklenmiş bir yılanı andırır. Nehrin üzerine kurulan su dolapları vasıtası ile bağlar bahçeler sulanmaktadır. Burası, gerek su dolabı ve gerekse suyun akışı itibarile Suriyedeki Hama şehrine benzer.

Şehrin Ulucamiinde akşam ve yatsı namazlarını kıldıktan sonra iki tarafı ağaç dizileri arasında, baharın bütün tazelik ve güzelliğini taşıyan yerleri seyr ede ede nehrin kıyısındaki konak yerimize döndüm. Burada; yeşilliklerin, bağların, bahçelerin ve hayat saçan suların, hazin hazin ses çıkaran su dolaplarının yanbaşıda, bülbüllerin ötüşleri altında tam iki gün kaldık.

Manzarası pek hoş olan ve cenneti andıran bu yerden geçen nehir ise, gündüzleri güneşi, geceleri mehtabın süslerine bürünerek tatlı hisiltuları ile akıyor, dört geçeye hayat ve neşe sağlıyordu. İki yakasını donatan ağaçlar, onun bu mağrurane akışına sanki : Sen yerleri dolaşamaz, yüce dağları aşamazsın demek istiyorlardı. Buradan Şevvadan 10

uncu Pazartesi gecesi göçtük (TARİH SEMİNERİ DERGİSİ, $\frac{1}{2}$ s. 23).

«Mekki. - ... Cemaziyelevvelin ikinci günü Halepten hareketle Yağrıköprü, Gündüzlü, Yılankale yerlerine uğradıktan sonra ayın 9 uncu Pazartesi öğleden sonra Adana'ya vardık.

Adana, (Ramazan oğulları memleketlerindedir. Bugünkü hâkimi Piri Paşadır. Bunlar, Çerkezler zamanında Tavaifi mülükten idiler. Bunlar bazan Mısır Şahına ve bazan da Rum memleketleri Padişahına itaat ederlerdi. Bunlarda hâlâ saltanat terbiyesi, ki-barlığı ve büyüklüğü vardır.

Hana indik, Piri Paşa ile görüştük. Zararsız, iyi huylu olan Piri oldukça iyilik etmeyi sever, cömert bir adamdır. Sonra şehri gezdim. Bu şehirde iki büyük medrese ile iki büyük cami gördüm. Bu medreselerden her biri 50 şer Osmanî iledir. Bunların hepsini Ramazan'ın yaptırmıştır. Ramazan'ın Halil Bey medresesi, Müderrisi Cafer İbni Mehmet İbni Mahmut ile görüştüm, bu kadiasker Mehmet Kutbüddin Ef. nin tezkereci olup yanında Mülâzım olmuştu. Bir de Pirinin medresesinde 50 Osmanî ile müderris Verrak zade adı ile şöhret bulan Muslihüddin İbni Ali - i - Karamanî ile görüştüm. Fazilet sahibi olan bu zat, Sadî Ef. nin mülâzimlerindedir. Bir de Adananın Ulucamiinin fazlî kemal sahibi olan hatibi ile görüştüm. Bu zat, hergün için 8 ş Osmanî almaktadır. Enradan ayın 10 uncu Salı günü göçtük.. (TARİH SEMİNERİ DERGİSİ, $\frac{1}{2}$ s. 23.).

Kosonlu - Kölek Boğazı

«Gazzi. - ... Mersin, meşe, melengiç ve diğer ağaçlarla örtülmüş sık ormanlardan geçerek Salı sabahtan, kayalık, zorlukla geçilebilen ve türlü istikametlerde ayrılan yolları, inişleri ve çıkışları

- DEVAMI GELECEK SAYIDA -

(4) Menazır-ül-Avâlîme göre: Adana, Şam'da Ermen şehirlerindedir. Yakut'un verdiği malûmata göre Adana, Şam'da bir şehirdir. Misis ile Adana arasında 12 ve yine Adana ile Tarsus arasında 12 mil mesafe vardır.

Adana'yi Emirülmüminin Mehmet b. Reşit - Abbasi halifelerinin 8 incisi Elmutasım- bina etti. Eskiden burada hudut konakları vardı.

Adana Seyhan üzeinde münbit bir şehirdir. Benî Ağleb'in vilâyetlerinin sonuncusu idi. Ahmet Kâtibe göre Seyhan nehri, Ceyhan nehrinden daha küçüktür. Bunun üzerinde hayreti uyandıran taştan yapılmış bir köprü vardır.

Seyhan nehri, Malatyadan üç merhale mesafe beriden çıkar. Rum memleketlerine uğrayıp Ceyhanın batısında ve kuzeyden güneye boğru akan bu nehir, Sis memleketlerinden geçerek Adana'ya uğrar ve şehri geçerek Adana ve Misis altında Ceyhan'la birleşip bir nehir hâlinde Ayas ile Tarsus arasında Akdenize dökülür. (bk. TARİH SEMİNERİ DERGİSİ $\frac{1}{2}$ s. 23-24.).

Bürücek Sağlık Kampı

II

YAZAN
A. Bahadır

Kızılay Gençlik Derneğinin memleketimizde Kampçılığı yaymak ve kampçılığı bir ihtiyaç haline getirmek amacıyla yurdumuzun muhtelif bölgelerinde açmakta olduğu talebe sağlık kamplarından birisi ve en önemli olanı (Bürücek Talebe Sağlık Kampı) dir.

İlk defa, 1939 Temmuz ve Ağustos aylarında iki ay süre ile açılan Bürücek Sağlık Kampı, müteakip üç harp yılında uzunca bir fasıladan sonra 1943 yılında tekrar ve esaslı olarak faaliyete geçirilmiştir.

Adana fabrikatör ve zenginlerinin yühsek himmetile (40) dönümden fazla bir alana kavuşan Bürücek Kampı, her yıl eklenen yatak, mutbah, çamaşır, oyun, kütüphane, marangozluk ve bahçecilik illa. gibi malzemelerle oldukça muntazam bir şekle konmuş; bugün için (60) mevcutlu daimi bir kamp haline getirilmiştir.

Bürücek Sağlık Kampı, Adananın uzun ve öldürücü yaz aylarında, kavrulup solmağa mahkûm fakir, cılız ve müsteid yavrulardan bir kısmını kurtarıp Torosların en güzel ve en mamur yaylası olan Bürücek yaylasında yediren, givdiren; onlara öğretim ve eğitim imkânları hazırlayan bir eğitim, bir sağlık ve bir hayır müessesesidir.

İkkokullarca ayrılan fakir ve müstehak çocuklardan teşkil edilen kampçılar; Adananın en sıcak aylarında kamptan edindikleri sağlık ve moral gelişmelerle ailelerine dönerler... Kampın programı ve metodlu çerçevesi daha ilk günlerden itibaren kampçıların her bakımdan gelişmelerine büyük imkânlar hazırlar...

Günlük program dahilinde zamanında kalkan, zamanında yiyen, zamanında oynayan, zamanında çalışan, zamanında okuyan ve zamanında uyuyan kampçılara, yaşları ve kabiliyetleri ile ölçülü olarak yükletilen görev ve ödevler, onların gelecekteki sosyal yaşayışında alacakları görev ve ödevleri iyi ve dürüst olarak yapabilmek zevk ve mesuliyetini bilfiil idrak etmelerine ve bunları tatbik edebilmelerine âmîl olur.

Toplu yemek, toplu eğlenmek, toplu oynamak, toplu gezmek, toplu çalışmak ve toplu yatmak.. gibi sosyal hayatın âdet ve icapları kampçılara önderler (liderler) tarafından her fırsatta öğretilir.

Bürücek kampında kampçıların en fazla ilgilendikleri : Oyun - okuma ve yemekli gezi (piknik) lerdir.

Kampın oldukça çeşitli ve bol oyun malzemesi ve Bürüceğin müsaid oyun alanı kampçıların oyun

ihtiyacını fazlasile karşılar. İş grupları arasında tertiplenen muhtelif oyun ve sportif oyunlar müsabakaları fikistürleri kampçıların mühim bir zamanını alır. Tertiplenen bu müsabakalar disiplinli ve alâkalı olarak geçer.

Kampın, muhtelif çocuk neşriyatından teşkil edilen kitaplığı, onlara açık havada ve çamıklar arasında okuma imkânını sağlar. Gruplar halinde yapılan bu okuma saatleri kampçılar için en faydalı olan bir eğitim faaliyetidir.

Kampçıların en çok beledikleri ve ilgilendikleri kamp çalışma ve eğlencelerinden birisi hattâ birincisi yemekli kır gezileridir.

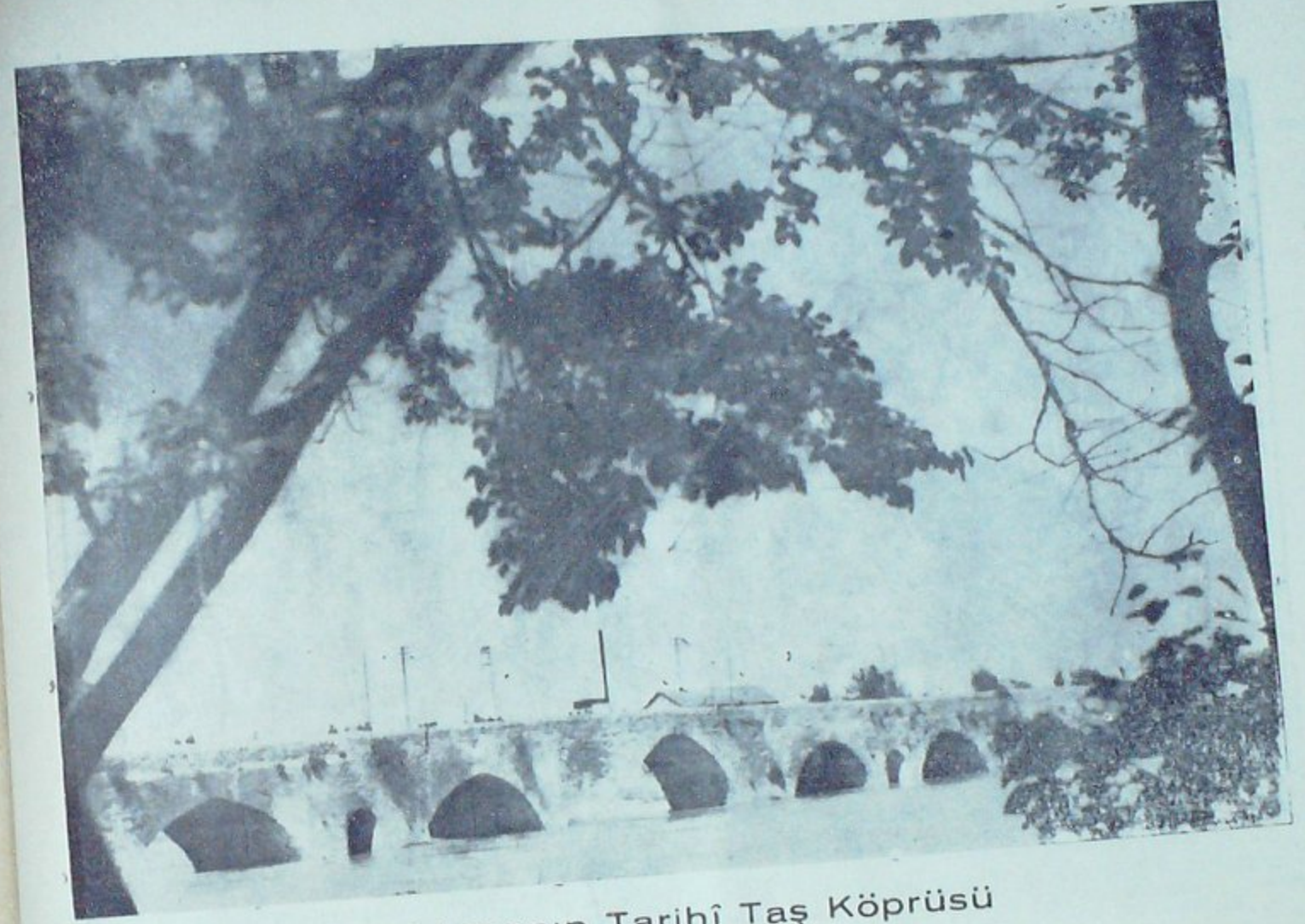
Sabahın daüa erken saatlerinde bayrak törenini müteakip Bürüceğin belli mesire yerlerine civıladaş a kan kampçılar için gezi günleri unutulmaz birer hatıradır. Tam bir istiklâl ve tam bir disiplin içerisinde geçen gezi günleri kampçılar için tanıma ve inceleme imkânları vermesi bakımlarından da enteresandır.

Kampçıların eğitim ve öğretiminde büyük hissesi olduğuna şüphe edilmeyen bir kamp faaliyeti de (Kamp gazetesi) dir. Gazeteye güzel ve alâkalı haberler bulmak, çekici şiir ve hikâyeler, kompozisyon denemeleri, tabiatten resimler, bulmaca ve bilmece hazırlamak hevesi, çocuklara, aramak, okumak yazmak gibi iyi itiyatları kendiliğinden aşlar.

Gezilerde topladıkları kuru çam kabuklarından çakılarıyla yontarak yaptıkları muhtelif eşya ve geometrik şekiller kampçıların boş saatlerde en çok uğraştıkları çalışmalardan biridir. Çeşit çeşit araba, otomobil, kamyon, tabanca, tuzluk illa. şekilleri bu saatlerde hazırlanan ve büyük birer değer taşıyan eşyalar arasında sayılabilenlerdir...

Bürücek kampında, kampçıların gerek öğretim ve eğitim ve gerekse sağlık durumlarının artışı, onların her bakımdan incelenmesile günbegün ayırdedilebilir. Her gün artan bir enerji, hergün çoğalan bir alâka, her gün müşabede edilen bir sağlık.. kampın genel vasıflarındandır.

Bürücek kampı, gayesi sağlık, öğretim ve eğitim olan bir aile ocağıdır. Kampta, kampçılar ve önderderler birbirine içten gelen bir sevgi ve bir şefkatle bağlıdır. Kampın tamamen pozitif olan eğitim sistemi bu bağlılığı kuvvetlendirir. Bürücek kampı, Adana zenginlerinin yarattığı bir şefkat yuvasıdır.

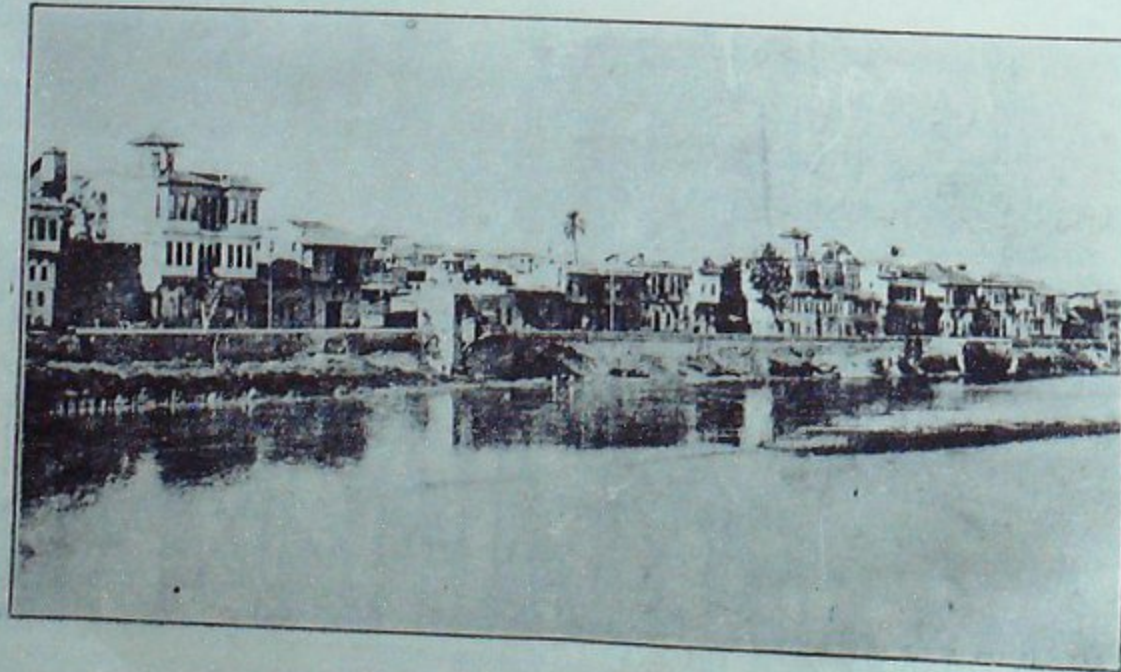
Adananın Tarihî Taş Köprüsü

Demir Köprü

Tarihî Bayrak Ulucami ile Saat Kulesi arasına çekiliyor

Adanadan Görünüş

Adana Kurtuluşunun DESTANI

Yazan : Sait Toraman

Ey Türk oğlu, unutma, acı, kara günleri;
Âtiden emin olmaz, unutanlar dünleri.
U dün, ki ocağını söndürdüler yuvanın,
Rengi kızılkan oldu zümrüt Çukurovanın.

Yüce Toros dağları yıllarca kan ağladı;
Seyhan Ceyhan kükredi zafer diye çağladı
Son padişah devriydi, harpten yorgun çıkmıştık;
Yabancı eller için dövüşmekten bıkmıştık.

Kızgın çöllerde hep akıyordu Türkün kanı
Sonra zalim çizmeler çiğnedi öz vatanı.
İçimizde yaşayan binlerce hain düşman
Gelenle birlik oldu Türkü kesti o zaman.

Birer vahşi canavar ne kadar soysuz, deni
Adanada yaşayan Asuri, Rum, Ermeni.
Türkü yok etmek için bir hükümet kurdular.
Zulmettiler, astılar, kestiler, kudurdular.

Hamile kadınların hep karnını deştiler
Bunlar insan değildi sırtlanlara eştiler.
Din iman Allah kitap namiz varsa sövdüler
En körpe yavruları tel kırbaçla dövdüler.
Kilisede yerleşen Şişmanyen hükümeti
Koyun gibi, Türkleri kesti saldı dehşeti

Pencerede bıçkıyla mazlum başı kopardı.
Irz demez, namus demez her masuma kıyardı.
Kahyaoglu katlini duyan insan ürperrir,
Suçuzların ahından kaplan yureği erir.

Binlerce masum Türkü burda kesip yaktılar,
Bebekleri havaya atıp süngü taktılar.
Türkün çok evvelinden alınmıştı silâhi,
Bu işkence altında göğe çıkarken âhi

Eli kolu tutanlar kadın, erkek, çocuk, kız
Dediler, biz hür doğduk; ölür ya hür yaşarız!
Birer yağız arslanı Mehmetçikler Fatmalar
Adları bilinmiyen daha nice yiği! var

Yedisinden yetmişe kadar coşan millete
Atatürkün emrine hızla koşan millete
Kimi fedai dedi, kimisi, dedi, çete!

Çete adı düşmana aslan oldu, dev oldu.
Adanayı kurtarmak her Türke ödev oldu.
Sineyi siper edip tanklara karşı durduk

Makineli tüfeği baltalarla uçurduk!
Tayyareler sürüyle gökten ateş saçarken
Tanklar fedailerini çiğneyip yol açarken
Biz tırnakla düşmana saldırmaktan yılmadık,
Aç kaldık, öldük; fakat siperden ayrılmadık!
Birer halâskâr oldu o, saimler Sinanlar
Ne feci aldanmıştı Türkü öldü sananlar.

Mercinde ve Haçında yenildi Türke düşman,
Adanaya girenler olmuştu şimdi pişman.
Esir oldu on Türke zorlu Menil taburu,
Karboğazında böyle kırılmıştı gururu

Karış karış ovayı kurtarıırken çeteler,
Türke karşı duranlar can verdi birer birer.
Cihan harbi hâkimî şehirde hapsolmuştu.
Dağlar, taşlar, ovalar çetelerle dolmuştu.

Ermeni sinmiş artık sanki donmuştu kanı,
Çünkü artık gelmişti kat'i hesap zamanı.
Bunu anlıyan düşman kurtarmak için postu
Çıkmak istedi yurttan görünerek Türk dostu.

Türk oğlu hürlük için hiçe sayar hayatı,
Çok geç öğrendi düşman şu ölmez hakikatı :
Çukurova Türküdür; Türkten toprak alınmaz,
Dünyada Türk durdukça alınsa da kalınmaz.

Vatan hainlerinin hesapları görüldü.
Kılıç artıkları da hep Derzor'a sürüldü.
Kalmadı Adanada ne Rum, Ermeni artık,
İstiklâl savaşında ilk zaferi yarattık.

5 İkinci kânunda Seyhan Ceyhan Adana
Kavuştu hürriyete, Albayrağa, vatana!
Yirmi iki yıl önce böyle bir şanlı gündü
Görmeliydi o günü Türke büyük düğündü.

Her Türk elinde bayrak kurtuluşa koşuyor
Coşuyor, Adanalı yurd aşkıyle coşuyor.
Öpüyor bayrağını ayından, yıldızından,
Ona daha çok hasret öz oğlundan kızından!

Bu hasretin sembolü tarihî büyük Sancak.
Her kurtuluş gününde haşmetle sallanacak!
Bulunmasa dünyada Türk oğlunun kimsesi,
Yeter dünya durdukça Albayrağın gölgesi!

Adana'da Ermeni İğtişaşı

Yazan : Vasıf Canbay

Seyhan ilinin yakın tarihinden 1925 Ermeni isyanının, halk dilinde Ermeni patirtisi adıyla anılan, feci bir hadisesinin şahidi olduğum bazı kısımlarını kısaca anlatmağa çalışacağım :

13 Nisan 1925 Salı günü çarşıdaki Ermeni dükkanları birer birer kapanıyordu. Sabahleyin merhum İhsan Beyin İttidal gazetesi idarehanesine gittim. Memlekette bir fenalık çıkmasına mani olmak için biz de elimizden geleni yapmış olmak kaygısıyla çarşıya fabri nasihatçı olarak çıktık. Herüz kapanmamış dükkanlara, mağazalara uğruyor, dilimizin döndüğü kadar nasihat yolu sözler söylüyorduk. Tesiri de görülüyordu. Biz Taşnağazada iken Merhum Suphi Paşa arkadaşlarıyla geldi. Mağazanın sahibi Ermeni kibâr ve mükrim davrandı. Kapanan civar manifatura, tuhafiyeye mağazalarında satıcılık eden Ermeni gençlerinden üç beş kişi de orada bulunuyordu. Bunlar uluorta bize ve hükümete çok kaba şekilde tarizlere başladılar. Hakaretlerini çok ileriye götürdüler. Biz memleketin âli menfaati namına bunlara mülayim cevaplar verdik. Söz anlamıyacakları anlaşılınca oradan ayrıldık. Yolda işittik ki - şimdiki Asfalt cadde üzerinde bulunan - Tosbağa mahallesinde fiili isyan başlamış. Yolumuza devam ediyorduk. Tarsuskapuda şimdiki Belediye Otelinin önünde iki yarah Ermeninin yaygarasına şahit olduk.

Sinirlerimiz o kadar gerilmişti ki içinde bulunduğumuz tehlikenin azametini bir türlü idrâk edemiyorduk.

Yolumuza devam ettik, günlerden Salı idi. Amelle pazarı olduğu için sokaklar çok kalabalıktı. Ya kınımızda patlayan bir silâh sesi üzerine yan taraftan sokak dolusu halkın bize doğru hızla koşuşunu görmek bizim de aklımızı başımıza getirdi. Evlerimizimize doğru yollandık.

Henük mahallemize gelmiştik ki şehrin bütün Ermeni mahallelerinde umumî ateş başladı. Adana bir harp meydanına dönmüştü. Sokaktaki halkın çoğu vorulmuştu. Acele eve döndük. Mahallemizin varisi Ermeni halkla meskündü. Durumumuz çok tehlikeli idi. Müdafaaaya elverişli olan komşunun evine geçtik. Ev üç sokağa hakimdi. Dört ev halkı bir araya toplanmıştı. Mevcut silâhımız üç küçük rüvelerle barutsuz bir çifteden ibaretti.

Bu silâhların bir işe yarayacağı belli idi. Ak-

şam olmuştu, sokak muharebeleri gittikçe şiddetleniyordu. Binlerce silâh birden patlıyordu. Bomba sesleri iyice seçiliyordu. Uzun menzilli bir silâh tedarik edebilmek ümidile sokağa fırladım. O sırada hükümet polisleri birer martini vermişti. Bir bildik polise rastladım. Martini istedim, vermedi ısrar ettim.

— O halde ben de beraber geleyim, dedi.

Gece lâmba yakmadan sabaha kadar pencere önünde elimizde silâh nöbet bekledik. Sabahleyin bir de baktık ki Karaisalıdan kuvvet gelmiş. Artık müsterih oldum. Tehlikeyi atlattığımız.

Ermeniler bütün tertibatı almışlardı. Mükemmel müsellahtı idiler. Şehre girilen bütün yolları tutmuşlardı. Yollara hakim olan bütün evlere yerleşmişlerdi. Muntazam mazgal tertibatı almışlardı, şehre köylüyü sokmuyorlardı. Fakat o sene Karaisalıya çekilen telgraf hattını kesmeyi düşünmemişlerdi.

Karaisalı kaymakamı Refi Bey merhum vilâyetten aldığı emir üzerine bütün köylere jandarmalar, atlılar göndererek rediflerin o gece Adanada toplanmalarını temin etmiş. Doğru yoldan gelmiyen Memeticikler, o zaman şehrin şimalini kaplayan bahçelerin içinden, ırmak kenarından geçerek gelmişler. Bunlara debboydan birer martini vererek köylü elbisesiyle sokağa salıvermişler. Onlar da sokak muharebesi yapan halkın arasına katılmıştı. Sokak muharebeleri üç gün devam etti. Bizim taraftan kadınlar, çocuklar öldürülüyor fakat Ermeniler, Türk nüfusunu azaltmak kaygısıyla, ellerine geçen Türkleri katliam ediyordu.

Abidinpaşa caddesinde Ermeni kilisesi civarındaki medresede münzevi bir halde yaşayan seksenlik muhterem ihtiyarın (1) öldürülmesi milleti ne kadar heyecana getirmişti. Bu harbin cereyan tarzına ait bir örnek vereyim:

Şimdiki İtfaiye garajının bulunduğu semt bir Ermeni mahallesi idi. Garajın bitişiğindeki büyük kapının üstündeki eve 70-80 kişilik bir halk kitlesi hücum ediyordu. Bir arkadaşımın ben de yan tarafta köşenin başından harbi seyrediyorduk.

Bu bir tipik sokak muharebesi idi. Kumandasız, intizamsız sokak döğüşü. Muhacim halkın elindeki silâhlar çok acaipti: Tabanca, çifte, balta, sopa, pencere demiri, bunların arasında üç beş te eli martinli,

sivil rediflerle bir de mavzerli vardı. Hücum eden halka pencere arkasından ateş ediyor, her ateş edildikçe halk ta vurulmamak için kitle halinde geri çekiliyordu. Fakat yaralanan, vurulan yoktu, şaşmamız. Ermenilerin sığıdığı kundaklı mavzerin namlusunun ucu havaya kalkıktı. Korkak Ermeni başını saklıyor, hedefi göremiyordu. Halk da heyecanından için farkında değildi.

Biz yan taraftan bu tuhaf manzarayı görüyor, gülmekten kendimizi alamıyorduk. Nihayet balta ile kapıyı kırdılar. Fakat içeride kimseler yoktu.

Ermeni evleri arakapılarile, gizli yollarla birbirine merbuttu, kaçmışlardı. Sıkıştırılan Ermeniler semt semt muayyen yerlerde toplanmışlardı. Durumları gittikçe fenalaşıyordu. Yarbaşı mahallesinde testi imalâthanelerinden biri ile Karşıyakada Köprübaşındaki Ermeni köşker dükkanları birer silâh deposu imiş. Burada toplanan Ermeni fedailerini kundaklı mavzerlerle, bombalarla Türk köylüsünün köprüden geçmesine, şehre girmesine engel oluyorlardı.

Kendilerini müdafaa eden bu komitacıların tenkili çok müskül oldu. Epeyce uğraştıktan sonra damları delinerek petrol dökülmek suretile yakıldılar.

Adana Ermeni isyanının üçüncü günü sıkışan Ermeniler, kendi mahalleleri arasında kalmış Türkleri kâmilen öldürdükleri halde rehine makamında muhafaza ettikleri Hacı Osman Bey merhumu sulh talebi için gönderdiler. Derhal teklif kabul edildi, barıştık.

Yer yer çıkan yangınlar söndürüldü, sokaklar ölümlerden temizlendi. Ölümlerin ekserisi Türktü. Yavaş yavaş çarşılar açıldı. Hayat oldukça normal şekle girdi. Sokak muharebelerinde silâhlarla, bombalarile bir iş göremiyen Ermenilerin propağanda teşkilleri çok iyi işliyordu.

Adananın her tarafında, hattâ köylerinde, kasabalarında türlü türlü şayialar çıkıyor, (Gökderiyan Karabet 6000 atlı ile Kozandan geliyormuş. Bütün köyleri yakıyor, halkı kılıçtan geçiriyormuş.) Halk korku içinde, köylüler kaçıyor, hendeklere, ormanlara sığınmağa çalışıyorlardı. Düşünebilenlerin nasihatleri kâr etmiyordu.

— Ayol delimisiniz, Adana ile Kozanın ne farkı var? Burada Ermeniler ne işe orada da odur. Bugün Adana vilâyetini ele alsak altı bin at çıkar mı? Bu saçma sözler Ermeni propağandasıdır, inanmayın. Fakat kim dinler?

Karaisalıdan gelen Memeticikler süratle köylerine dönüyordu. Herkes çoluk çocuğunun hayatının kaydına düşmüştü. Birkaç arkadaş yegâne serbest yol olan Ulus caddesine, ırmak kenarına çıktık. Cem borusu çalarak posta, posta koşarcasına giden rediflerin önüne çıktık. Ermeni propağandasına aldanmalarını söyledik, durdular, yeni gelenlerle konuşuyorlardı. Bunları oldukça ikna ettiğimiz bir sırada saçı sakalı yanmış, yanık kıllar suratında, elbisesinin muhtelif yerleri yanık bir ihtiyar köylü geldi. Ne

duruyorsunuz? Köyümüzü Gökdereli bastı. Yakıyor, yıkıyor ben, ateşten canımı zor kurtardım. Hükümete haber vermeye gidiyorum, dedi, koştu. Biz şaşkına döndük. Karaisalılar da hızla köylerine doğru yollandılar. Herif meğer bir Ermeni casusu imiş. O sırada yeni bir müfreze ile gelmekte olan Kuvveimilliyeye kahramanlarından İbo Osman bunları çaktı özünden geri çevirdi.

İstanbulda 12 Nisan 925 te başlayan 31 Mart irticacı bastırma için Rumeliden gelen Hareket ordusu İstanbulla yaklaşmıştı. Bütün mevcudiyetimizle bu hareketin inkişafını takip ediyorduk. Telgrafhanede bulduğumuz arkadaşlar vasıtasile arkası kesilmeyen telgraf haberlerini muntazaman alıyorduk. Müsterihtik, İstibdat ebediyen yıkılıyordu.

Tam o sırada idi ki Ermeni isyanını bastırmak üzere Geliboludan iki tabur nizamiye askeri geldi. Kumlukta akşam yoklaması esnasında üzerlerine bir kaç el ateş edildi. Yereyat emrini alan askerler, mangalara tefrik edilerek şehre daldılar. Şehrin delikanlılarından önlerine kılavuz aldılar, muntazam bir tarama hareketi yaptılar. Üç gün zarfında Ermeniler tekrar sıkıştırıldı. Bunların mühim bir kısmı Namikkemal mektebi önünden itibaren Yağcaminin arkasından, Sebze halinin önünden Tarsuskapusundan Abidinpaşa caddesine kadar bir daire içine sıkıştırıldılar. Buradaki evler, hanlar, aşağı kilise, Fransız mektebi, Ermeni Apkaryan mektebi, Ermeni Katolik ve Protestan mektepleri istif halinde Ermeni ile dolu idi. Yeryer binalar tutuştu. Kaçmak teşebbüsünde bulunanlardan, kadınlar, çocuklar istisna edildi, öbürleri bırakılmadı. Yangından sıkışan Ermeniler teslim oldular. Gece yangın esnasında heyecandan kendimi tutamıyordum. Tehlikeyi gözüm görmüyordum. Dama çıktım, kurşunlar vızır vızır geçiyordu. Etrafa bomba misketleri dağılıyordu. O anda bende korku melhumu yoktu. Ben âli bir heyecanla karanlıkları yırtan yangını seyrediyordum. Ermeni Katolik mektebi yanıyor. Meğer burası Ermenilerin cephanesi deposu imiş. Milyonlarla fişenk birden patlıyor, arasına infilâk eden bombaların göklere fırlayan alevleri binbir renkli ışık saçarak heyecanımı kamçılıyordu. Saatlerce devam eden cephanesi deposu yangını Ermeni hazırlığının ne kadar şümulü olduğunu bütün dünyaya açıkça gösterdi. Ermeni patirtisinde bizim telefatımız binden fazla idi. Zayıf otuz bin olduğu Ermeni neşriyatı ile iddia edildi. Bu iddia çok mübalâğalıydı.

Ermeni propağandasından biri de Mersine İngiliz donanması gelecek Kilikyada bir Ermeni Krallığı kuracak. Çok beklediler, gelen giden olmadı.

Hareket ordusu irticacı bastırdı. İkinci Abdülhamid hal etti, Meşrutiyeti tekrar kurdu. Adanada örfi idare ilân edildi. Askeri divan harp kuruldu. Alâkadarlar, maznunlar mahkemeye başlandı. Mebusanda Boşolar, Kozmidiler, Noradokyanlar ateş püskürüyorlardı. Matbuat aleyhimize, başta Sadrazam Hüseyin Hilmi Paşa olmak üzere hükümet aleyhimize, yalnız İttidal gazetesi milleti müdafaaaya çalışıyordu.

FİKİR BAKIMINDAN

ZİYA GÖKALP

Yazan
CEVDET ALTUN

GİRİŞ

Hocam İbrahim Onan'a

25 / 10 / 924 günü bizim için pek önemlidir. Çünkü o gün milletin ruhuna kök salan bir çınarın bu fani dünyadaki gölgesini kaybettik. O gölge ki, Dicle kenarında bir filizken, Türk fikir hayatında koca bir çınar olmuş, İstanbul surları arasında sönmüştür. O gölge ki, Avrupaya dudak ısırtmış Türk Cemiyeti inkiraz halinde iken batının en yüksek ölçüsünde böyle bir filozof yetişir miydi?

Bugün yeşeren her filizde biraz onun kokusunu duyuyoruz; hakikat yolunda her kıvılcık bize biraz onu hatırlatıyor; her pınardan biraz onu içiyoruz. Ve yine bugün hatıralarımızın sisleri arasında o bayrak adamı, o ilmi düşünüş sembolü, açık, yaralı, parlak alnı ile, gülümserken görüyoruz.

1875 yılının bir sabahında güneş Dicle'nin bula-nık sularını öperken Diyarbakır surları arasında: Melik Ahmet mahallesinde, gök gibi sevimli, ziya gibi parlak bir çocuk doğdu. Daha doğmadan bir iki saat önce evlerine uğrayan Çolu Hoca doğacak çocuğun adını Mehmet Ziya koymuştu; böylece Gökalp'ın dünyaya cismi gelmeden ismi gelmişti.

Babası Diyarbakır Vilâyet Salnamesini idare eden Mehmet Tevfik Efendidir. (1) Aslan, Diyarbakır'ın Çermik ilçesindedir. Ziya'ya ilk okumak hevesini veren babasıdır. Şark âlemini tanıtan ve onun filozof olmasına sebep olan amcası Hacı Hasip Efendidir.

Gökalp ilk tahsilini Diyarbakır'da Mercimekörtmesi Medresesinde yapmış, bundan sonra İsmail Hakkı Beyin Müdür bulunduğu ve içinde Süleyman Nazif'in kardeşi Şair Faik Ali'nin de yetiştiği askeri Rüştiyeye devam etmiştir. Bu mektebin son sınıfında iken rehberi olan babasını kaybetmiştir.

Hocalarına göre tembelle, arkadaşlarına nazaran çok çalışkan, fakat derslerine bakmayan, yedi yaşında iken Aşık Garipleri, Kerem ile Aslıları, Şah İsmaili okuyan Ziya, artık Rüşdiyeyi bitirmiştir; tahsil için can atmaktadır. Fakat her taraf ona kapalı, her fırsat ona küskün. Bu yüzden daha epey müddet Diyarbakır'da kalır ve nihayet güç halle İstanbul'a gelir ve bizzat leylimeccani olan Baytar mektebine girer.

Onun asıl tahsil hayatı mektepten sonra başlar. Yani talebe değil mektepçi olarak O, babasının özlediği gibi, kendi kendini bu memleketeye yararlı olabilmek için yetiştirdi ve garbın fikir hayatını anlamak için Fransızca'yı öğrendi.

Onun bu talebelik hayatı üç tesir altındadır:

1 — Garpten tahsil ettiği klâsik bilgi ona batının pozitif bilimlerini öğretmiş; onu sistematik, metodik ve batı kültürüne vukufu olan bir aydın haline getirmiştir. İşte bu kültür Ziya'nın manevi varlığını batı ülkelerinde gezdirmiştir.

2 — O devirde milletin ruhunu ideal hürriyetin büyüğü ateşi ile tutuşturan Namık Kemal'i okumuştur.

3 — Amcası Hacı Hasip efendi de ona doğu eserlerini okutarak zengin bir ufuk açmış, âlim ve filozof olmasına sebep olmuştur.

Böylece Ziya Gökalp, bu üç tesiri dimağında telif edebilmek kabiliyetini göstermiş ve pozitif bilimli, olgun garp felsefeli vatanperver bir Türkçü olmuştur.

O, «Anadolu iktisadiyatında dört yıl ağzı olan ve büyük ticaret yollarının birleştiği, içinde Nesimi, Ahmet Mürşidi...lerin de bulunduğu bine yakın mutasavvuf ve mütefekkirin yetiştiği, Türk saz şairlerinin, kahvelerinde türkü çağırıldığı» içinde Türk olmanın bazı unsurlarını vakit vakit hortladıkları «bir Türk diyarının, Amid - Diyarbakırın çoğudur.» Newton'un meçhulât okyanusunun çakıl taşları ile oynaması gibi o da bilinmeyenler Dicle'sinin çakıl taşları ile oynamış, kâğıttan kayıklar yüzdürmüş, köpüklerde ruhunun yasını okumuş ve elemi yüklemişti dalgacıklara...» (2)

İstanbulun her türlü zenginliği içinde o yalnız bilgi ve meçhulât müptelâsı olmuş, hürriyet, namus, şeref uğrunda can veren ve fakat bir zihin disiplininin mahrumiyetinden başı dönmüş olan kahraman milletine bir zihin disiplini aramış; yalnız/fikir, iş zevki duymuş ve duyurmuştu. Hiçbir zâman sisler arasında gizlenen sehhar saray havasına kanmamış ve bütün bir karanlık içinde kökü Anadolu'da olan bir çınar gibi etrafına gölge salmış sihri bir başı o.

Büyük mütefekkirimiz hasta, bir Eransız hastahanesinde yatıyor. Hastalık gittikçe artmakta.. Vakit gittikçe azalmakta; fakat zaman azaldıkça çalışma çoğalmakta.. Lâkin güneşimiz gurup etmektedir. Doktorlar çalışmaktan menediyorlar, arkadaşları okumamasını söylüyorlar, fakat nafile.. Çünkü verdiği cevap: (Vakit az, ölüm yaklaşıyor; o halde daha çok okumalı) Bu sırada Atatürkten Avrupaya tedavi ettirilmesi yolunda bir telgraf geliyor, Gökalp memnun olarak cevaben iki şey rica eder Biri öldükten sonra ailesine bakılması, ikincisi ise Türk medeniyeti hakkında hazırladığı kitabın neşri idi.

Adanamızda Spor

Yazan : Nuri Pamukçu

İlimizde spor mevsimi canlı faaliyetlerle devam ediyor. Ve gittikçe/büyüyen sporcu kabileleri kendi faaliyet sahalarında canı gönülden çalışıyorlar. Başta Beden eğitimi dairesi olmak üzere okul spor yurtlarımız, gençlik ve müesseseler kulüplerimiz gençliği fena itiyatlardan kurtarmak ve korumak için elden gelen her fedakârlığı yapmaktadırlar. Bunun sonucu olarak ta memnuniyetle görüyoruz ki; kahve köşeleri sakinleri azalmakta spor alanlarımız her zamankinden daha fazla dotmaktadır.

Aşağıda yazdığım gibi son iki üç ay içerisinde yapılan spor hareketleri bu sözlerimi tasdik eder kanaatindeyim.

FUDBOL : 1945 - 1946 fudbol bölge lik maçı her senekinden daha verimli, canlı ve muntazam olarak yapılmış, puan cedveli listesinde görüldüğü gibi Demir Spor kulübü bu senede Bölgemiz şampiyonu olmuştur.

Derece	Oyun Adedi	Galip	Beraber	Mağlup	Attığı Gol	Yediği Gol	Sayı
Demir Spor	8	6	2	—	25	6	22
Toros Spor	8	5	1	2	21	10	19
Malatya M.	8	4	1	3	16	16	17
İncirlik G. K.	8	2	2	4	13	20	14
Emniyet Spor	4	—	—	4	3	15	4
Seyhan Spor	4	—	—	4	2	15	4

Okullar arası Lik maçının bugünkü durumu : sıra itibarile 1 — Ticaret Lisesi, 2 — Erkek Lisesi, Erkek Öğretmen okulu, Tarsus Koleji, Sanat okulu.

Okullar arası Voleybol lik maçı : 1 — Erkek Lisesi, 2 — Öğretmen Okulu 1945 - 1946 yılları içinde Bölgemiz kulüpleri 19 hususî maç yapmışlardır ki bu Belgemiz için fevkalâde iyi bir netice demektir. Diğer hiç bir Bölgede bu miktar kadar futbol faaliyeti görülmemiş şey değildir.

GÜREŞ : Türkiyemizin ve memleketimizin tanınmış Pehlivanlarından Zanapalı Hanefi Demirkaya, Dişi Çürükler Süleyman ve Kemal Pehlivan, Ahmet Aksoy ve diğer genç Pehlivanlarımız bu yıl bilhassa

son iki üç ay zarfında muntazaman Bölge binasında minder antrenmanlarına devam etmişler ve etraflarına yeni hevesli gençler toplamaya muvaffak olmuşlardır. Seyhan Spor ve Torospor Gençlik kulüplerinin tertip etmiş oldukları teşvik müsabakaları bütün köylümüzün ve güreşçilerimizin güreş zevklerini tatmin etmiş ve Adana halkımıza zevkli bir spor günü yaşatmışlardır.

BOKS : Avrupa Boks Şampiyonu R. E. Hanter tarafından bir aydanberi devam eden boks antrenmanları haftada iki gün olarak muntazaman devam etmektedir. Bu Spor Bölgemizde ilk defa olarak yapıldığı halde heveslileri inanılmıyacak kadar fazla olduğuna memnuniyetle görüyoruz. Türkiyemizde eşine tesadüf edilemi, en Boks Ringimiz çalışma günlerinde dolmakta hevesli gençlerimizin çalışmaları üzerinde iyi neticeler temin etmektedir.

Boks faaliyetini kısa bir müddet zarfında bölgemize yayan ve bunu kendisi için bir şeref bilen R. E. Hanter'e bölgemiz gençleri namına teşekkür etmeyi bir vazife bilirim.

KIR KOŞULARI : Moğaç kır koşusu : Mesafe 5000 m.

1 — Adnan Ateşok 2 — Güler Tokkal 3 — Bekir Işın. Seyhan takımı birinci

Atatürk kır koşusu : Mesafe 5500 m.

1 — Ökkeş Koşkun 2 — Mehmet Keçili 3 — Mehmet Genç. İncirlik takımı birinci

Çukurova Takım koşusu : Mesafe 4500 m.

1 — İncirlik takımı birinci.

Sakarya Kır koşusu : Mesafe 6500 m.

1 — Ökkeş Koşkun 2 — Adnan Ateşok 3 — Yusuf Şakar. Toros takımı birinci.

Umum Müdürlük Kır koşusu : Mesafe 7000 M

1 — İhsan Çiftal 2 — Nureddin Taptap 3 — Yusuf Şakar. Sanat takımı birinci.

Bu münasebetle spor faaliyetimiz için hiçbir fedakârlığı esirgemiyen bölgemiz müdürü Rıza Salih Saray'a gençlik namına teşekkür eder; gençlerimize ilerisi için başarılar dilerim.

Adanada Millî Eğitim Durumu

Yüz bini aşan nüfusile Türkiyenin Dördüncü büyük şehri olan Adana bir sanayi merkezi olduğu kadar bir Kültür merkezidir de.

Seyhan İlinde orta dereceli 12 okul yüzlerce İlkokul ve halen 206 Köy okulu bulunmaktadır.

Bu sayı, 691 köye nispet edilirse Seyhan köylerinin ancak % 29 unda okul var demektir.

İlkokullarda 18,985 i Erkek, 8949 u kız olmak üzere 27933 çocuk okumaktadır. Bunların, pek az bir farkla yarısı köy okullarında yarısı şehir okullarında okumaktadır.

28 Ekim 1945 de yapılan İlkokul çağındaki çocukların genel sayımında Seyhan İlinde 7 - 16 yaş arasında 81293 çocuk bulunduğu ve bunlardan 27933 nün İlkokullara devam ettiği 44760 nın okullara gitmediği tespit edilmiştir.

Şu hale göre İlimizde İlkokul çağında bulunan çocukların yarısından fazlası İlk tahsile devam etmi-

yorlar demektir.

1944 - 45 Ders yılında Seyhan İlkokullarına devam eden 24106 Öğrenciden 16241 i sınıflarını geçmiş ve 7865 i kalmıştır. nispet edilirse % 67,5 u geçmiş ve % 32,5 nun kalmış olduğu görülür ki çok iyi bir neticedir.

Bu nispet son sınıflarda daha sevindiricidir. Geçen Ders yılında İlkokulların son sınıflarına devam eden 2536 Öğrenciden 2092 diploma almış, yalnız 444 ü kalmıştır.

Buna 538 Öğretme İlkokul öğretim seferberliğinde vazife almış bulunmaktadır.

Bugün Orta dereceli okullara devam eden 6 bin öğrenciyi de ilâve edersek vilâyetimiz içinde 33 binden fazla öğrencinin bulunduğu anlaşılır.

Hazırlanan plân ve program gereğince yakın bir gelecekte Adanada okulsuz ve öğretmensiz köy ve öğrenci bırakılmıyacaktır.

ADANA HALKEVİ

Kurslar ve Dersaneler Komitesi Yıllık Çalışmaları

İyi yetişmiş genç elemanların ve olgun münevverlerin, değerli fikir, görüş ve duyularından; büyük bir çoğunluğu bütün yurt gençlerini faydalandırmak amacıyla güden Halkevinin her komitesinde olduğu gibi kurslar ve dersaneler komitesinde de çalışmalar bir yıldanberi hiç aksamadan ilerlemiştir.

1 / XI 1945 tarihinde başlayıp dört ay süren Türkçe okuma yazma dershanelerine iştirak eden 91 erkek tamamen okur yazar hale getirilerek belgeleri verilmiştir.

Ayrıca cezaevinde açılan dershaneye iştirak eden 60 kişiye gereği kadar defter, kalem, kitap ve gazete dağıtılmış; muhtelif faydalı mevzuları ihtiva eden 40 liralık kitap hediye edilmiştir.

Kadınlar için açılacak dersane ekseriyet görülmediğinden açılmamıştır

1 - temmuz - 1945 ten 1 - eylül 1945 e kadar

çeşitli derslerden açılan bütünleme kurslarına 194 kız 348 erkek olmak üzere 542 öğrenci devam etmiş ve öğrenildiğine göre % 91 öğrenci başarıyla göstermiştir.

Dersler	Kız	Erkek	Toplam
Türkçe	23	41	64
Edebiyat	9	8	17
Fransızca	16	56	73
İngilizce	43	7	50
Almanca	1	30	31
Fizik (orta 2)	14	39	53
,, (lise 2)	12	12	24
Matematik			
Orta	59	118	176
Lise	17	36	53
Toplam	197	348	541

EVİMİZİN BİR YILLIK ÇALIŞMALARI

DİL - EDEBİYAT KOLU

Bir sene içinde çeşitli konularda 12 Konferans verilmiş ve bu Konferansları takriben 8000 kişi dinlemiştir.

Bir yıl içinde 18 tören ve toplantı tertip edilmiş ve bu törenlerde 60 tan fazla hatip muhtelif konularda halkı aydınlatmışlardır.

Bir yıl içinde Edebiyat kolu tarafından iki bitabe, bir şiir okuma ve bir şiir yazma müsabakası olmak üzere 4 Müsabaka açılmış, bu Müsabakalara 175 genç iştirak etmiş ve derece alanlara mükâfatlar verilmiştir.

Komitenin 800 Sayı uzarından çıkarmakta olduğu GÖRÜŞLER Dergisi 1000 nüsha olarak basılmaya başlanmış, Mecmua şekil ve yazı bakımından tekâmül ettirilerek Adanayı bütün âdet ve gelenekleri, tarihi ve çevresile aksettiren bir dergi haline getirilmiştir.

Gençler arasında bir Milli Şiirler Gecesi tertip edilmiş 2 defa da Şair gecesi yapılmıştır. Bu geceler çok zevkli ve heyecanlı geçmiştir.

Tarih ve Müze KOLU

Adananın Tarihini yazdırmak için esaslî surette faaliyete geçmiş bu hususta Şark ve Garp mehzazleri taranarak Çukurovayı ilgilendiren bütün vaka ve tafsilât toplatılmış bulunmaktadır.

Kıymetli Müze Müdürümüz Naci Kum'un himmetile Adana Müzesinde bulunan kadılık sicilleri takip edilmiş ve fihristleri yapılmıştır. Millî Mücadele hatıraları da tertip ve tasnif edildikten sonra ilk çağlardan bugüne kadar Adana tarihini yazdırmak için 15 kadar Profesör ve Doçentimize teklif mektupları yazılmıştır. Bu iş gerçekleşme safhasına girmiş bulunmaktadır.

Kütüphane ve Yayın Şubesi

Kütüphane Memurumuz tarafından isim üzerine tutulan istatistiklere nazaran bir yıl içinde kütüphanemizden 17,300 kişi faydalanmıştır. Bunların 10,150 si kitap, 7150 si gazete ve mecmua okumuştur.

Evimiz Kütüphanesinin, ikisi şehir dahilinde, 7 si köylerde olmak üzere 9 şubesi vardır. Yayın kolu her fırsattan faydalanarak hoparlörle halka sağlık ve spor öğütleri vermektedir. Ciltsiz kitaplardan 150 si ciltlendirilmiş ve diğerlerinin ciltlenmesi için de ödenek ayrılmıştır. Bir sene içinde klâsik eserlerin temini de bulunmak üzere 801 kitap temin edilmiştir. Ankarada açılan kütüphanecilik kursuna gönderilen kütüphane memurumuz kitapları ilmi bir tasnife tâbi tutmuş ve fiş usulünü tatbik etmiştir.

Kitap okumak isteyenlere bir kolaylık olmak üzere Kütüphane birinci kata indirilecektir. Hazırlıklar bitmek üzeredir. O zaman büyük salonda hattabahçede de gazete ve mecmua okunabilecektir.

Kitap zevkini aşlamak ve kitaplardan nasıl faydalanılacağını halkımıza anlatmak maksanile bir kitap sergisi ve bir de kitap gecesi tertip edilecektir.

Halk Dersaneleri ve Kursları

Bir yıl içinde 4 der aylık iki devrede olmak üzere cezaevinde iki, Halkevinde bir, Hürriyet ocağında bir Türkçe - okuma - yazma kursları açılmıştır. Bu kurslara devam eden 152 yurtdaştan 109 u Türkçe okuyup yazmayı öğrenerek diploma almıştır.

Yabancı Dil Kursları : Yazın ikmale kalan öğrencileri bütünleme sınavlarına hazırlamak amacıyla Evimizde İngilizce, Fransızca, Almanca kursları açılmıştır. Bir Temmuzdan 1 Eylül'e kadar devam eden bu kurslara yüzlerce öğrenci devam ederek faydalanmıştır.

Ayrıca bütünlemeye kalan öğrencileri yetiştirmek maksadile Orta okullara ve Liselere ayrı olmak üzere iki Türkçe, iki Fizik, iki Matematik kursu açılmıştır.

Yapılan incelemelere göre İkmal kurslarına devam eden öğrencilerin yüzde 91 i sınavlarında muvaffak olarak sınıflarını geçmişlerdir. Bu kurslara 133 ü Kız, 254 ü Erkek olmak üzere 387 öğrenci devam etmiştir.

Kış devresi içinde de gençlerimize Yabancı Dil öğretmek maksadile üçü İngilizce, ikisi Fransızca olmak üzere 5 kurs açılmış bulunmaktadır.

Her zaman dolup boşalan gençlerle evimiz hakkiki bir kültür müessesesi manzarası göstermektedir.

Hergün en az 6 kursun yüzleri aşan öğrencilerle salonlarımız dolup boşalmaktadır.

Bu güzel yapının bir ucunda resim, diğer ucunda müzik kursları, alt katta Türkçe, üst katta yabancı dil kursları Evimizi bir arı kovanına çevirmektedir.

AR KOLU Çalışmaları

1 - Bando takviye edilecek kadrosu 14 den 19 za çıkarılmış. Ve hepsine bir örnek laciveri üniforma temin edilmiştir.

2 - Bir halk musikisi ekibi kurulmuş bulunmaktadır.

3 Gençliğe müzik zevki vermek için Halkevi Bando öğretmeninden başka kadrosuna bir de Müzik öğretmeni almıştır.

4 — Bu öğretmenin idaresinde keman mandolin kusları aylardır çalışmalarına başlamış bulunmaktadır.

5 — Amatör ressam ve fotoğrafçılar için bir sergi açılmıştır. Bu sergide derece alan eserler Ankara'da açılacak sergiye gönderilmiştir.

6 — Haftanın dört gününde resim kursları faaliyetine devam etmektedir.

TEMSİL KOLU

1 — Evimiz tiyatro zevkini kökleştirmek ve halka en iyi eserleri en mükemmel şekilde sunmak için Konservatuar mezunu bir rejisör getirmiştir.

2 — Bir sene içinde 16 temsil verilmiştir.

3 — Sahnemizin otomatik olarak 12 dekor değiştirebilmesi için makara tesisatı yaptırılmış ve ışık tesisatı ikmal edilmiş bulunmaktadır.

4 — Muhtelif mevzularda öğrenci ve askerlerimize 8 film gösterilmiştir.

SOSYAL Yardım Kolu

1 — Yoksul vatandaşlara 133.75 liralık ilaç ve tedavi yardımı yapılmıştır.

2 — İki vatandaşa elbise alınmış, iki öğrenciye yol parası verilmiş ayrıca üç vatandaşa para yardımı yapılmıştır.

3 — Yüzlerce vatandaşın dilekçeleri yazılmıştır.

KÖYÇÜLÜK KOLU

Köylülerle Sağlık ve Ziraat konuşmaları yapılmış, köylere Ebe, Doktor ve ilaç görürülerek muayene ve şiringalar yapılmış, köylüyü uyardıracak temsiller verilmiştir.

Köy Halkodalarına gazete, kitap ve mecmualar temin edilmiştir.

SPOR KOLU

Okullar arası Voleybol ve Ping - Pong müsabakaları açılmış ve Sporun her sahasında teşvik müsabakaları tertip edilmiştir.

Umumi Çalışmalar

1 — Bir yıl içinde 18 Tören, Bayram ve ihtifal tertip edilmiştir.

2 — İngiliz kültür heyeti tarafından iki sergi açılmıştır.

3 — Evimizde 6 defa çaylı toplantı yapılmıştır.

4 — Okullar ve Spor kurumları tarafından 3 müsamere verilmiştir.

5 — Evimiz salonlarında bir sene içinde bir gardenparti verilmiş ve 3 Balo yapılmıştır.

6 — Bir yıl içinde Evimizde 8 Nişan veya düğün töreni yapılmıştır.

7 — Biri Biçki - Dikiş, biri Amatör Resim biri Fotoğraf olmak üzere üç sergi açılmıştır.

8 — Biri yazın bahçede, diğerleri sinema salonunda olmak üzere 5 konser verilmiştir.

9 — Şehrimizin yegâne nezih kır gazinosu olan Evimizin bahçesine klasik parçaları muvaffakiyetle çalan bir caz konmuş ve modern bir pist yaptırılmıştır.

10 — On bin lira sarf edilerek bina baştan başa tamir ettirilmiştir.

11 — Bahçenin arka kısmı kademeli olarak yap-

BİRAZ TARİH

(DÖRDÜNCÜ SAYFADAN DEVAM)

rinde, Tuna kıyılarında Veradin kalesini ele geçirmek için İbrahim Paşa büyük gemileri ileri aldirdi, nehirden sekiz yüz kadar gemi vardı. S. 71.. Bundan sonra ordu karadan, donanma nehirden ilerliyerek Drava nehrine vardılar ve Ösek kalesinin varoşundan karşıya geçmek üzere iki üç gün içinde geniş bir köprü yaptılar. Dahası var. «Mühendisler, ustalar gemileri duba yerine koyarak Sava suyu üzerine köprü kurdular, askerler günlerce o köprü üzerinden mal taşımak suretile geçtiler. S. 82.

Mısırı geniş ülkeleri arasına katan kahraman Yavuz oradan ayrıldıktan sonra bu eyaletin işleri yolunda gitmemişti. Oğlu Muhteşem Süleyman bu kargaşaya son vermek istedi, paşalarından birini Mısıra yolladı. İşlerini düzenlemek üzere ona geniş yetki de verdi. Ünlü padişahın muktedir veziri gittiği yerlerde bakın, adaletin, sosyal yardımın ve devlete güvenin bir senbolü gibi karşılanıyordu. Bu vezirin Kahirede icraatı arasında tarihçimiz şunları kaydediyor. «Kahirede borçlarını veremedikleri için hapse tıkmış olanların defterlerini tutturdu. Yapılan hesap sonucunda bu borçlular büyük bir yekün tuttu. Alacaklılar çağrıldı ve alacakları ödendi, borçları ödenmiş olanlara paşa : Sizi hapisten kurtarıyorum, evlerinize, çoluk çocuğunuzun yanına gidiniz dedi S. 67.»

İstila ordularının girdikleri yerler halkına yiyecek, giyecek götürmüş olmaları, kimsesiz çocukları devşirip büyütme gibi hayır işleri seni hiç hayretleddirmesin. Mısıra giden aynı vezir, « İbrahim paşa daha sora Mısırdaki anasız, babasız, kardeşsiz, bacasız, parasız ne kadar çocuk varsa defterini tutturdu, bunlara gündelik bir miktar para tahsis etti. S. 67.

Buna benzer misalleri çoğaltmak mümkündür. Bunlar yanında yüz kızartıcılarına bakmadan ve geçmişteki tedbirsizliğin, bilgisizliğin ve alyaklığın sonucundan başka bir şeyle yorumlanmayan bugünkü acıklı durumu da hesaba katmaksızın mucizeler, efsaneler ve tanrı işleri içinde, zaman zaman, dolaymak insana ne tatlı bir gurur ve haklı bir sevinç veriyor. Çocuklarımızın dedelerimiz gibi güçlü ve başarılı olmalarını bütün atılımlarımızda gözden kaçırmıyalım, başkalarının marifeti karşısında da uyuşup kalmıyalım.

tırılmış ve modern bir pist inşa ettirilmiştir.

12 — Bir yıl evvelâ çekmeceli bir tek masadâr ibaret olan Halkevi mobilyesi yerine şimdi bütün odaları ve salonları dolduran en zarif ve en sağlam bürolar, dosya dalapları, kütüphaneler, maroken koltuk ve sandalyeler temin edilmiş bulunmaktadır.

13 — Evimiz geçen yıl içinde içme suyuna da kavuşmuş bulunmaktadır.

Bütün bu varlıkların hamiyetli vatandaşlarımızdan sağlanan paralarla meydana geldiğini minnetle anar, Halkevinden hiç bir yardımı esirgemiyen kıymetli halkımıza teşekkür etmeyi bir borç biliriz.

HALKEVLERİ DERGİLERİ

DERGİNİN ADI	ÇIKARAN HALKEVİ	DERGİNİN ADI	ÇIKARAN HALKEVİ
Taşpınar	Gz. Antep	Karacadağ	Diyarbakır
Çorumlu	Çorum	Karalması	Zonguldak
Doğu	Fars	Kaynak	Balıkesir
Erciyes	Kayseri	Konya	Konya
Fikirler	İzmir	19 Mayıs	Samsun
Gediz	Manisa	Taşpınar	Afyon
Görüşler	Adana	Türk Akdeniz	Antalya
Halkevi	Eskişehir	Ün	İsparta
İnanç	Denizli	Uludağ	Bursa
İnan	Trabzon	Yeni Türk	Eminönü
		Halkbilgisi haberleri	Eminönü

GÖRÜŞLER

Adana Halkevi tarafından çıkarılır
Aylık Kültür Dergisi.

Neşriyat Müdürü : KEMAL ÇELİK
Yazı İşlerini idare eden : Dil - Edebiyat Komitesi

Yıllığı 240 Kuruş
6 Aylığı 120 »

Basıldığı Yer : «BUGÜN» Basımevi

GÖRÜŞLER

in

İLÇE MUHABİRLERİ

Bay Galip Çifçi CEYHAN
Bay A. Vef Aray OSMANİYE
Bay Hamis Pulat KARASALI
Bay K. Sadık Göğçeli KADIRLI

Halkevi Kurslarından Faydalaniyor musunuz?

Türkçe, İngilizce, Fransızca, Keman, Mandolin ve Resim Kursları Kız, Erkek bütün Gençlere açıktır.